

KIRJAILIJOIDEN KUNTA

Polemiikin kootut kolumnit 2009 - 2019

* Polemiikin
kootut kolumnit
2009-2019

kannet & ulkoasu **Minna Ruusinen / Miks' ei! Oy**
kustantaja **Pole-Kuntatieto Oy**
paino **Otavan Kirjapaino Oy 2020**

sisältö

Lasse Lehtinen	9
Sirpa Kähkönen	11
Heikki Turunen	14
Pirjo Hassinen	16
Riikka Ala-Harja	18
Riina Katajavuori	20
Kaari Utrio	22
Katri Tapola	24
Riikka Pulkkinen	26
Riku Korhonen	28
Matti Mäkelä	30
Risto Isomäki	32
Matti Rönkä	34
Kirsti Manninen	36
Rosa Liksom	38
Olli Jalonen	40
Mari Mörö	42
Panu Rajala	44
Outi Pakkanen	46
Katariina Souri	48
Harry Salmenniemi	50
Leena Lehtolainen	52
Jukka Parkkinen	54
Katja Kallio	56
Miki Liukkonen	58
Rajja Oranen	60
Anja Snellman	62
Antti Heikkinen	64
Jyrki Kiiskinen	66
Mikko-Pekka Heikkinen	68
Päivi Alasalmi	70
Juhani Karila	72
Marko Kilpi	74
Sanna Karlström	76
Elina Hirvonen	78
Jantso Jokelin	80
Anna Rimpelä	82
Kari Häkämies	84
Claes Andersson	86
Ritva Kokkola	88
Hannu Mäkelä	90
Jari Järvelä	92

* ilmestynyt Polemiikki-lehdessä uro

Kirjailijoiden kunta

Suomi on lukumaa. Lukutaito on korkealla. Tarinoista ollaan kiinnostuneita. Kirjoja luetaan.

Suomi on kuntamaa. Paikallishallinnolla on maailman mitassa poikkeuksellisen vahva rooli. Kunta on mukana ihmisen koko elinkaaressa. Myös kirjastojen ylläpitäjänä.

Suomi on loistavien kirjailijoiden maa. Polemiikki-lehti aloitti noin kymmenen vuotta sitten sarjan, jossa kynäänsä taitavasti liikuttavat tarinoivat kuntien liepeillä liikkuvista asioista. Joskus kevyesti, joskus vakavasti, mutta aina nautittavasti.

Kädessäsi on kooste 2010-luvusta, sen kunnista ja elämän eri puolista eturivin kirjailijoidemme näkemänä, kokemana ja meille jakamana. Kiitos kirjailijoille!

Antoisia lukehetkiä!

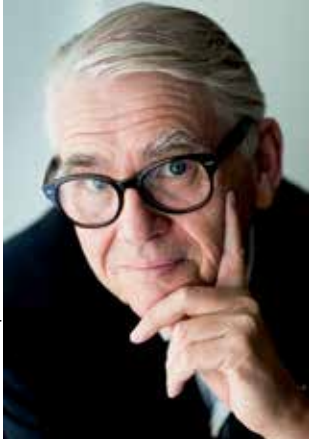
Antti Mykkänen

päätoimittaja

Polemiikki-lehti

Ps. Jos vahingossa hävität tämän lahjakirjan tai kierrätät sen, kaikki kolumnit löytyvät KAKSin sivuilta www.kales.fi hamaan tulevaisuuteen.

LASSE LEHTINEN

*Polemiikki 2/2009

OTTAKAAMME ESIMERKKIÄ EUROOPASTA

Aika ajoin Suomessa keskustellaan kansalaisten sitouttamisesta poliittiseen toimintaan. Kunnallisvaalien alla ehdokkaita haetaan lyhtyjien kanssa ja heitä puhutaan puoliväkisin mukaan talkoisiin.

Monet valtuustoihin valitut kokevat vaalikauden aikana olevansa kumileimasimia, jonon jatkona, voimatta vaikuttaa asioihin muuten kuin vastustamalla sopivissa paikoissa. Kokemuksen palkaksi jää turhautuminen.

Suomen eduskunnassa valiokuntien jäsenet valmistelevat alansa asioita yhdessä. Kansanedustajat osallistuvat kokouksiin kiinnostuksensa mukaan, kuulevat asiantuntijoita ja äänestävät tarvittaessa kiistakohdista. Virkamiesten panos on prosessissa oleellinen, luottamusmiehen tehtäväksi jää luottaa.

Miten luottamusmiehestä ja -naisesta saisi enemmän irti? Miten yksilö kokisi itsensä tärkeäksi rattaaksi isossa koneistossa?

Euroopan parlamentin työskentelytavoissa on yksi esimerkiksi kelpaava piirre. Jokainen meppi saa vuorollaan valmisteluvaluusta tietystä asiakokonaisuudesta. Siitä syntyvää asiakirjaa kutsutaan mietinnöksi ja se kantaa kyseisen mepin nimeä.

Otetaan esimerkki: edustaja Schmidt Euroopan parlamentissa saa sisämarkkinavaliokunnassa tehtäväkseen mietinnön, joka koskee EU:n alueella myytävien mopediin turvallisuuksia.

Ensin edustaja Schmidt paneutuu perusteellisesti komission esitykseen ja sen perusteluihin. tarkoituksena on laatia yhtenäiset laatuvaatimukset, jotta kuka tahansa kuluttaja missä tahansa jäsenmaassa uskaltaa hankkia minkä tahansa asianomaisella laatuominaisella varustetun mopedin.

Seuraavaksi edustaja Schmidtin kimppuun käyvät sekä kuluttajajärjestöt että mopediin maahantuojat ja valmistajat. Oman harkintansa mukaan hän ottaa tai jättää huomiotta lobbyneiden esittämät näkökohdat.

Sen sijaan kollegoiden mielipiteitä asiasta hän ei niin vain voikaan sivuuttaa. Poliittisia voimasuhteita punnittelemalla Schmidt tekee viisaita kompromisseja vasemmalle ja oikealle, jotta mietintö läpäisisi järkevissä muodossa käsittelyn, ensin valiokunnassa ja sitten istuntosalissa.

Edustaja Schmidtin mietintö, niin kutsuttu mopeditdirektiivi, jää ikiajoiksi hänen nimellään parlamentin päätökseksi. Siksi hän haluaa mahdollisimman hyvän lopputuloksen. Euroopan parlamentin työtapaa varmistaa, että jokainen meppi vuorollaan paneutuu erittäin perusteellisesti ainakin omaan asiaansa.

Kotimainen kunnallispoliittinen sovellus olisi esimerkiksi seuraavanlainen:

Kunnan jalkapallokentän pinta on uusittava, mutta niin kuntalaiset, valtuutetut kuin virkamiehetkin ovat perusteellisen erimielisiä siitä, millaiseen lopputulokseen pitää päätyä.

Liikuntalautakunta antaa asian valmistelun valtuutettu Pynnöselle, joka muutaman viikon ahkeroituaan tuo lautakuntaan omaa nimeään kantavan ehdotuksen, jonka taakse hän on valmiiksi neuvotellut enemmistön.

Kun myös valtuuston enemmistö vihdoinkin hyväksyy Pynnösen esityksen lämmitettävästä kotimaisesta keinonurmesta, valtuutettu Pynnösen nimi piiryy pitkiksi ajoiksi paikallisen palloiluväen tajuntaan ja Pynnösen uudelleenvalinta valtuustoon on varma.

SIRPA KÄHKÖNEN

*Polemiiikki 3/2009

VAIVAISTALO VAI NYKYAJAN SUURPERHE – VANHUSTENHOIDON AKUUTTEJA HAASTEITA

Usein kuulee sanottavan, että entisaikaan elettiin usean sukupolven suurperheissä, joissa kaikista huolehdittiin.

Tämähän ei täysin pidä paikkaansa.

Maaseudun idyllisiksi kuvitelluista yhteisöistä on lähdetty kaupunkiin, Amerikkaan, mieron tielle ja kunnan vaivaistaloon. Keskenkasvuista tyttöjä ja poikia on lähetetty torpista ja tölleistä maailmalle hyvin pieni nytytti olallaan.

Kun suomi alkoi teollistua, kaupunkiin muutti suuri määrä nuoria ihmisiä, jotka eivät välttämättä tunteneet uudella asuinseudullaan ketään. Kun löytyi kumppani ja syntyi lapsia, oli aloitettava perhe ja suku aivan alkutekijöistä.

Sanotaan, että ennen pihapiirissä oli aina joku vanhus, joka katsoi lasten perään. Näin parhaassa tapauksessa ehkä olikin maaseudulla; joku sitkeä ukko tai akka, jota eivät olleet taudit eikä raskas työ sortaneet, käpsehti pihalla tehden pieniä askareita. Mutta kaupunkien työläiskodeissa lapset jouduttiin usein

jättämään yksin siksi aikaa, kun vanhemmat olivat töissä.

Tämän vuoksi esimerkiksi 1940-luvun lehdissä on niin paljon pikku-uutisia, joissa kerrotaan lapsen hukkuneen vesi-saaviin tai sytyttäneen tulipalon varomattomien leikkien seurauksena. Pienet, vastuuttomat lapset joutuivat jäämään omiin hoteisiinsa, lukkojen taakse.

Voimme kuvitella, miten äiti keskittyy työhönsä tällaisessa tilanteessa. Voimme myös kuvitella, minkä verran lasten perään jaksaa katsoa työkyvytön vanhus.

Oma isoäitini lähti pienestä mökistä maailmalle suuren laman aikaan 1920-luvun lopussa. Hänestä tuli piika ja sitten työläisnainen kaupunkiin. Ankaraa maalaiselämä ja kuluttava taistelu leivästä lama-ajan kaupungissa jättivät häneen pysyvät merkit. Tiedän, että hän pelkäsi puutteeseen ja kurjuuteen suistumista.

Mummoni hoiti minut sylivauvasta nelivuotiaaksi. Äitini oli mentävä töihin, kun olin parin kuukauden ikäinen, eikä hoitopaikkoja ollut helppo saada. Lapsia kaupiteltiin hoitoon ilmoitustauluilla ja lehdissä. Mummo kävi aamuöisin jakamassa sanomalehtiä ja hoiti päivisin minua ukkini kanssa. Ukkini oli tuolloin jo vakavasti sairas. Mummo kiinnitti haalarini rintamukseen kulkusen, koska kumpikaan ei jaksanut juosta peräsäni.

Tämä kovaa työtä tehneiden naisten sukupolvi opetti lapsilleen – suurille ikäluokille – ja lapsenlapsilleen, että naisen on ensinnä hankittava itselleen työ ja toimeentulo ja vasta sitten lähdettävä harkitsemaan naimakauppoja. ”Ja lapsia ei oo pakko laittaa”, mummoni aina tähdensi.

Tässä on yksi syy siihen, että syntyvät ikäluokat ovat pieniä. Naisen työnteon ja itsellisyyden kunnioitus on iskostunut syväälle meihin sodanjälkeisiin sukupolviin. Toimivat raskauden-ehkäisy menetelmät ja yhteiskuntapoliittiset toimet, kuten päivähoidon kehittäminen, ovat tehneet naisten työnteon mahdolliseksi ja kannattavaksi.

Huolta omaisista se ei ole poistanut.

Toivoisin todella, että nykyajan miesasiamiehet ryhtyisivät ajamaan oikeuksiaan paitsi seksuaalisuuden myös perhepolitiikan alalla. Toivoisin, että he ryhtyisivät vaatimaan itselleen tasa-arvoista oikeutta omaishoitajuuteen.

Jos vanhusten tahdotaan suurin joukoin siirtyvän laitoksisista kotihoitoon, niin kuin sosiaali- ja terveysministeriön uusi linjaus edellyttää, vastuu heistä siirtyy yhteiskunnan alueelta kansalaisten tasolle. Se edellyttäisi pikaista, rehellistä keskustelua siitä, miten työnjako tulevaisuudessa hoidetaan ja miten esimerkiksi asuntorakentamisessa tällaiset muutokset tullaan ottamaan huomioon. Yhteisöasumisen mahdollistavia moderneja suurperherakenteita pitäisi alkaa kehittää kiireesti, sillä 1960–1970-luvun maaltapaon seurauksena suomalaiset suvut ovat hajallaan pitkin maata eikä jokaisella ole lähiomaisia turvanaan.

Tämän kehityksen hallittu hoitaminen on yksi suurimmista haasteista, jonka tasa-arvoinen suomalainen hyvinvointiyhteiskunta tulee lähivuosikymmeninä kohtaamaan, ja sen aiheuttamat muutokset ulottuvat syvälle perherakenteisiin saakka.

HEIKKI TURUNEN

*Polemiikki 4/2009

KANSALAISETKO TASA-ARVOISIA?

Olen kirjoilla Joensuussa, mutta teen työtäni siitä satakunta kilometriä pohjoiseen sijaitsevassa Juuan kunnassa, koska en viihdy kaupungissa. Niin on ollut liki puoli vuosisataa, joten olen nähnyt omin silmin ja kokenut kantapäähän kautta niin kaupunkien kuin maaseudun kehityksen sotien jälkeisistä ajoista nykyiselleen.

Sinä aikana Joensuu on paisunut maan 12. suurimmaksi kaupungiksi, moderniksi yliopistopaikkakunnaksi, maakunnan talousveturiksi, jossa on 72 000 asukasta. Juuka sen sijaan on menettänyt puolet asukasluvustaan ja on sen suhteen 175. suurin kuntamme. se on tyypillinen autiotalojen, lakkautettujen koulujen ja kauppojen, EU:n nujertamien perheviljelmien ja hylkypeltojen, pitkäaikaistyöttömien, eläkeläisten ja kesämökkien komea kultamaa Pielisen länsipuolella, kolon kupeessa. Maatalouden alasajon jälkeen sen vajaan 6 000 asukkaan työkykyinen osa sinnittelee kaivannaisteollisuuden, pienten ja keskisuurten yritysten sekä palveluelinkeinojen varassa. Silti kunta haluaa pysyä itsenäisenä ja huolehtia perus-

palveluistaan, on selvinnytkin siitä kohtalaisesti; velkaa ei ole ja kunnallisvero 19 prosentin luokkaa.

Kaupan palvelujen suhteen ei Juuassa ole mitään valittamista; kolmesta toinen toistaan suuremmasta tavaratalosta saan kaiken välttämättä tarvitsemiä. Myös kuntien yhteistyö terveyspalveluiden alalla pelaa; on erittäin kätevää, että saan tarvittaessa esimerkiksi lähetteen hoitoon tai lisätutkimuksiin maakunnan keskussairaalassa kaupunkiin matkustamatta, Juuan terveyskeskuksesta. Kiitos Joensuussa sijaitsevan maakuntakirjaston, niin ikään kirjastopalvelut toimivat mainiosti Juuasta käsin.

Muutoin elämä korpipitäjän sivukylissä onkin sitten tehty erittäin hankalaksi ja kalliiksi. Koska rautatietä ei ole ja linja-autojen kulkuvuorot on supistettu minimiin, oma auto on välttämätön. Teittensä kunnoista niin kesällä kuin talvella on huolehdittava itse, ainakin maksettava kalliilla rahalla hoitomaksut osuuskunnalle. Kunnallistekniikan ulkopuolella asuvan on vastattava itse talonsa kunnosta ja lämmityskustannuksista ja rakennettava lakisääteiset likakaivonsa. Siihen tulee päivä päivältä kallistuvat jätehuoltomaksut, kiinteistöverot jne.

Otsikon kysymys tulee mieleen erityisesti, kun raadettuaani kesän hikipäin polttopuita talooni tai istuttuani talventuiskulla lumiukkona traktorinpuhalla linkoamassa tietä itselleni ja naapureille ajan huippukallista bensaa polttaen Joensuuhun ja näen ihmisten tepastelevan keskustan kerrostaloistaan teatteriin, konserttiin tai kapakkaan sulaa ja lämmitettyä katuä pitkin, jossa voisi kulkea vaikka sukkasillaan.

Kuitenkin ihmisten verotuskohtelu on kaikkialla sama, ja puhutaan kansalaisten tasa-arvoisuudesta.

PIRJO HASSINEN

*Polemieki 1/2010

KIRJAILIJAN TONTTI

Ryhtyessäni pohtimaan, mitä kunta minulle merkitsee, käsitin ettei yhtään mitään tavallisen kuntalaisen näkökulman ulkopuolella. Kirjailijana suhteeni kuntaan on yhtä kuin nolla – ja kääntäen.

En ole koskaan saanut kunnalta lahjaa. En tonttia, en talkooapua hullepean omakotitalon pystytykseen, en vapaa-ajan-asuntoa. Saavuttaessani valtakunnallisia ykköspalkintoja kunta ei ole ollut höystämässä iloa omilla shekeillään.

Pöyristyttävää puhetta, eikö totta. mutta miksi se on niin hävytöntä, sitä sopii miettiä.

Urheilijan kohdallahan asia olisi päivänselvä: asuinkunta palkitsee sankarinsa, joka on tuonut kunnalle mainetta ja kunniaa. Hyöty on pitkäaikainen, jos sankari saadaan nauhattua aloilleen. Pääkaupunkia lukuun ottamatta niin suurta paikkakuntaa ei olekaan, joka ei kokisi saavansa pr-hyötyä ”ikiomasta” urheilijasta.

Jos lehtijuttujen ja haastattelujen määrällä mitataan, kirjailija päihittää urheilijan menen tullen – kirjallinen ura kun

jatkuu parhaimmillaan loppuelämän. vuosien saatossa kirjailijan kotona käy mediaväkeä, joka työnsä ohessa tutustuu paikkakuntaan. Helsinkiläisten tietämättömyys isoistakin kaupungeista on ällistyttävä. Monelle toimittajalle kirjailijan koti muodostuukin edustustoksi, joskus jopa ainoaksi ikkunaksi juuri siihen kolkkaan Suomea.

Tästä kaikesta kunta pysyttelee sitkeän tietämättömänä. Ehkei sentään kulttuurivihamielisyyttään.

Ehkä välinpitämättömyys juontuu siitä, että kunta ei koe ”luoneensa kirjailijaa”. Missä kirjailijoita edes luotaisiin – kirjastoissako? Kirjastojen alasajosta nyt kukaan ei ota edes vastuuta, saati sitten kunniaa itselleen.

Mutta urheilijansa kunta on takuulla luonut itse. On rakennettu halleja, vedetty latuja, pystytetty hyppytorneja. Tehty kaikki mitä vain on voitu. Kirjailija taas on tehnyt itse itsensä, kai. Kantakoon sen myötä mahdollisen edustusvastuunkin.

RIIKKA ALA-HARJA

*Polemiikki 2/2010

KUNNAN OMA LEFFATEATTERI

Asun 9 000 asukkaan kunnassa Ranskan Normandiassa. Naapurikunnatkin ovat pieniä – tässä maassa ei juuri kuntaliitoksia tunneta. Kaupungintalo seisoo kylän kukkulalla. Kukulan alapuolella on koulu, harrastus- ja nuorisotalo sekä urheilukenttä. Leipomon ja lihakaupan takaa siintää iso, pittoreski rakennus.

Se on kunnallinen elokuvateatteri.

Puuristikkoisessa normandialaistalossa on 350 istuimen sali, iso laajakangas, korkeatasoinen äänentoisto ja 3D-tekniikka.

Samankokoisessa naapurikaupungissa, tai kyliähän nämä oikeastaan ovat, on samanlainen, samalla tavalla kunnan verorahoilla pyörivä, kaikkien ulottuvilla oleva elokuvateatteri.

Leffassakäynti maksaa viisi euroa, mutta eläkeläisiltä, teineiltä ja työttömiltä neljä. Kunta pyörittää elokuvateatteria niin kuin mitä tahansa kulttuurilaitosta. Kirjasto on pieni ja huono, enkä tiedä ketään, joka siellä kävisi.

Leffassa juoksee koko kunta, sillä ohjelmisto sopii kaiken-

ikäisille ja monenlaisista elokuvista pitäville.

Elokuvateatteri tekee yhteistyötä Oulun kokoisen Caenin kanssa. Sieltä saamme isoon kaupunkiin tilatut kelat.

Jokainen elokuva esitetään ainoastaan viisi kertaa, olkoon suosittu tai ei. Tämän kuun ohjelmistosta löytyy perushollywoodilaista toimintaa, hassuttelevaa ranskalaista komediaa, dubbaamatonta italialaista taide-elokuvaa ja ruotsalaista lastenelokuvaa. Lastenlipun hintaan kuuluu askartelu- ja mehuhetki. Eläkeläisille on kuukausittain oma näytös, tässä kuussa Piukat paikat. Elokuvan jälkeen senioreille tarjotaan siideriä ja suolatikkuja. On luontevaa jäädä juttelemaan muiden kanssa elokuvasta.

Eikä rakennuksessa näytetä vain elokuvia. Siellä järjestetään myös keskustelutilaisuuksia, harrastajateatterin esityksiä ja konsertteja. Sen suurempaa salia ei pienestä kunnasta löydy.

Olen istunut viiden vuoden ajan viikoittain elokuvissa – enemmän kuin Suomessa asuessani. Selkeä muutos johtuu sekä kiinnostavasta ohjelmistosta että kaksi kertaa halvemmista lipuista.

Väistämättä mietityttää, miksei tasokasta kunnallista leffa-teatteria voisi Suomessakin pitää instituutiona, joka olisi tasavertainen kirjaston, teatterin ja taidemuseon kanssa. Eikö suomessa vielääkään pidetä seitsemättä taiteenlajia samanarvoisena kuin kirjallisuutta, klassista musiikkia tai muita vanhoja taiteenlajeja?

Olisi aika laskea lapsesta lieka ja antaa sen itsenäistyä kunnalliseksi itsestänselvydeksi.

Jaanis Kerkis

RIINA KATAJAVUORI

*Polemieki 3/2010

SAARI VALTAMEREN KESKELLÄ

Olemme matkalla maailman ääriin. Reissu on ollut pitkä, ja nyt koittaa jännittävin osuus. Astumme 12-paikkaiseen alukseen, joka vie meidät Iso-Britannian syrjäisimmälle asutulle saarelle, Fair Islelle. Laivamatka kestää kaksi ja puoli tuntia. Pyydän kipparilta matkapahoinvointipillerit itselleni ja pojilleni.

Yksi neljästä miehistön jäsenestä saapuu rahastamaan. 3,40 puntaa aikuiselta, 20 penceä per lapsi.

– Halpa hinta seikkailusta! sanon.

– Tietysti, virnistää mies ja ojentaa matkaliput, joissa lukee aluksen nimi: Good Shepherd IV.

Iloisen hymyn takana piilee vakavampiakin ilmeitä.

Tuttavamme Ian on töissä tällä aluksella, joka seilaa Fair Islen ja Shetlannin pääsaaren väliä kolmesti viikossa, vuoropäivinä kahdeksanpaikkaisen pienkoneen kanssa. Joskus puuskat, myrsky tai sumu estävät liikennöinnin. Silloin ollaan motissa.

Laivamatka voisi maksaa enemmän, Ianin vaimo Lise myöntää.

– Kaikki Shetlannin saarten laivayhteydet ovat samanhintaisia, vaikka meidän matkamme on pisin, 39 kilometriä Shetlannin pääsaaren eteläkärjestä. Bressayn saari on kivenheiton päässä pääkaupunki Lerwickistä, mutta sinne liikennöi iso lautta useasti viikossa, samaan hintaan.

Shetlannissa on 23 000 asukasta, joista 4 000 työskentelee kunnan palveluksessa. Niin myös Lise ja Ian. Lise opettaa viulun- ja pianonsoittoa saaren pikkukoulussa. Syksyllä kunta lakkaa subventoimasta lasten soittotunteja.

Good Shepherd IV -aluksella kävi kaksi väliportaan esimestä tarkastuskäynnillä. Iania jurppii: siinä missä hänen tulee pukeutua töihin valkoiseen kauluspaitaan ja laivastonsiniseen merimiesjumperiin, kunnan esimiehet esiintyvät rentoina omilla vaatteissaan.

Myöhemmin esimiehet poikkeavat taloon. Sipsien, irlantilaisen siiderin ja shetlantilaisen oluen äärellä turistaan leppoisasti. Rivien välissä kuitenkin piilee tiukkaa paikallispolitiikkaa.

Lise ja Ian selittävät miehille, että huonot, harvat ja haavoittuvaiset kulkuyhteydet aiheuttavat ongelmia niin yläkouluisten koulukuljetuksissa pääsaarelle, poikkeustilanteissa (hautajaiset tai häät) kuin liikuntaesteisten kohdallakin. Tarvittaisiin isompi alus.

Ehkä emme sittenkään ole tulleet maailman laidalle. Fair Islen itäpuolella on Pohjanmeri, länsipuolella Atlantti. Saarelaisten näkökulmasta Fair Isle ei ole kaukana kaikesta, vaan kaiken keskipisteessä. Kun katson kaikkialla ympärilläni siintävää valtamerta, olen samaa mieltä.

KAARI UTRIO

*Polemieki 4/2010

PITÄJÄSTÄ KAPPELIKSI JA TAKAISIN

Kotipaikkani on 35 vuoden ajan ollut Somerniemi, pikkuruinen pitäjä Varsinais-Suomen ja Lounais-Hämeen rajalla. Juuri kun olimme tutustuneet paikkakuntaan, se liittyi naapuriinsa, 10 000 asukkaan Someroon. Somerniemen nimi jäi postinumeroon ja seurakuntaan. Liitokselle irvisteltiin, vaikka se ymmärrettiin väistämättömäksi.

Somerniemi oli kauhuesimerkki kylien riitelystä. Pitäjään ei syntynyt varsinaista keskusta: kirkko seisoj yhdessä kylässä, pappila toisessa, kunnantalo löytyi kolmannelta ja kaupat, pankit ja neuvola neljännestä. Terveyskeskus sijaitsi Somerolla.

Näin kunnalliskriisien aikana äimistellään, miten ihmeessä Suomen kokoisessa maassa voi olla sadoittain paikallishallinnon yksiköitä. Eihän täällä ole ihmisiääkään.

Vielä vähemmän, neljä miljoonaa, oli väkeä lapsuudessani, jolloin suomessa oli viisisataa kuntaa. Ei sitä silloin kummasteltu. Kunnat, kauppalat ja kaupungit syntyivät luonnollista tietä, tarpeeseen, joka joskus oli taloudellinen, mutta

useimmiten kirkollinen. Vähäinen Somerniemi noudatti kaavaa: 1600-luvulla siitä muodostettiin emäseurakunnan Someron kappeli, joka sitten 1920-luvulla hurjistui omaksi kunnakseen kunnes palasi takaisin vanhaan talliin.

Harvan asutuksen maassa jo hirmuiset matkat suosivat emäpitäjien kappeliseurakuntien itsenäistymistä. Sitten irtautuivat entisten kappeliin kappelit. Niin keskiajan lopun sata kirkkopitäjää lisääntyi viidessä vuosisadassa viideksisadaksi.

Kappeliin itsenäistymisen voi mieltää myös palkkapolitiisena toimenpiteenä. Parin vuosisadan takaiselle pappisköyhälistölle piti saada elinkelpoisia virkoja. Surkeimmat apupapit joutuivat elättämään perheen muutamalla vuotuisella viljatynnyrillä. Koko säädyn arvokkuus vaarantui, kun rassukat myyskentelivät viinaa. Pitäjien jako oli myös tulonjakoa säädyn sisällä.

Toki myös väestö kasvoi, veronmaksajia tuli koko ajan lisää. Maallisen kuntahallinnon synty ei lopettanut jakautumista, kun se kerran oli hyväksi havaittu: joka tehdaskylä ja tienristi halusi omaksi kunnaksi. Niitä oksia nyt karsitaan, kun enää ei tarvitse lähteä naapurikuntaan soutuun tai hevoskyydillä. Pian päästään takaisin keskiaikaan.

Mitä tapahtui Somerniemellä liitoksen jälkeen? Riitaiset kylät lopettivat sanaharkan, kotiseutuhenki nousi kuin tulva-vesi, perustettiin musiikkiteatteri ja kesätori. Unissaankaan ei somerniemeläinen sanoisi olevansa somerolainen.

S&S

KATRI TAPOLA

*Polemileki 7/2017

SIVISTYSKUNTA

Sivistysvaltion tunnistaa siitä, miten se pitää huolta lapsistaan ja vanhuksistaan. Sydämen sivistys on se, mikä punta-riissa painaa. Sydämen sivistykseen kuuluvat ikuiset arvot: myötätunto, eläytymiskyky, välittäminen, yksinkertainen ystävällisyys ja toisen ihmisen kohtaaminen. Mikä ihme sitten voisi olla sivistyskunta? Olisiko se kunta, joka pitää hyvää huolta niistä ihmisistä, jotka huolehtivat muista? Kunta, joka panostaa sydämen sivistykseen ja myös osoittaa sen työntekijöitään arvostavilla teoilla?

Anna Krogeruksen kirjoittamassa hurjassa tragikomedias-
assa kuin ensimmäistä päivää näytelmän katsoja pääsee vi-
siitille vanhainkotiin (jota nykyaikana kuuluu kutsua nimellä
'hoitokoti'). Näytelmän päähenkilöksi kohoaa viisikymppinen
perushoitaja Ritva, jolla on sydämen sivistystä vaikka koko
kuntayhtymälle jakaa. Yksinhuoltaja Ritvalla on kultaisen sy-
dämen lisäksi päättymäisillään oleva määräaikainen työsopi-
mus, kolme työvuoroa putkeen ja ennen aikoja vanhentunut
kroppa.

Ritva rakastaa työtään ja vanhuksiaan. Hän on avulias työtovereitaan kohtaan ja joustava suhteessa työnantajaan. Työnantaja sen sijaan pitää luottotyöntekijäänsä epävarmuudessa työn jatkumisen ja siinä jaksamisen suhteen. Kuntayhtymä kehittää. Kiireen keskelle pukkaa paksua nivaskaa työhyvinvoinnista. Pilottiprojektit, leikkaukset, henkilöstövähennykset, ekotekotempaukset, väsymys ja riittämättömyys limittyvät hoitoyksikön ehdokkuuteen valtakunnallisessa vanhustenhuollon huippuyksikköohjelmassa. Ohessa pitäisi sentään ehtiä aamupesut, vaipanvaihdot ja lääkkeiden jaot niille, joiden koti toisten työpaikka on. Syömisetkin olisi ehdittävä – siitä huolimatta, että vanhainkoti tulee saada tuottamaan.

Työpaikkalääkäriin mukaan Ritva ei panosta riittävästi itseensä. Ritva yrittääkin viimeisillä voimillaan tehdä Motivaatio hukassa -harjoitusohjelmaa ja lausua peilin edessä jämäkästi ääneen: Seis. Tässä menee minun rajani.

Mutta Ritva ei rajojaan löydä. Eikä Ritva enää riitä.

Komedia kääntyy tragediaksi ja katsoja kysyy: miksi? Siksi vain, että huippuyksikköohjelmasta, pilottihankkeista ja tuottavuudesta puhumisen sijaan olisi jo aika pitää huolta niistä, jotka muista huolen pitävät? Ja ojentaa sivistyskuntapalkinto sille kunnalle, joka tämän tekee.

RIIKKA PULKKINEN

*Polemiikki 2/2017

IDEALISMIA JA KAURAPUUROA, KIITOS

Lukioiässä koin järisyttävän oivalluksen. Tajusin, että politiikka koskee kaikkia ihmisiä. Kuusitoistavuotiaalle oivalluksella oli maailmoja avaava merkitys. Aiemmin olin mieltänyt poliitikot byrokraateiksi. He olivat jakkupukuisten rotu, jonka lajityypilliset ominaisuudet saivat heidät vaeltelemaan pylväskäytävillä ja hapettumaan kabineteissa. Heidän kielen­sä oli pykälien käsittämätön aakkosto, ja heillä oli yhtä paljon yhteistä minun tai kaltaisten kanssa kuin sinitarralla.

Mutta sitten tajusin: nämä ihmiset rakentavat juuri minun todellisuuttani.

Aloin seurata politiikkaa. Noina vuosina rakennettiin laman jälkeistä Suomea. Vyötä oli kiristetty ja hiukan jo höl­lennettykin. Lipponen piti kuria valtiomiehen elkein. Media ei vielä määrännyt politiikan tekemisen tahtia metsästä­mällä pakonomaisesti paljastuksia.

Viime vuosina olen ollut politiikkaa seurattessani ymmäl­läni. Näkemys, että poliitikot olisivat olemuksellisesti epärehelli­siä, tuntuu vallitsevan. Toisaalta toinenkin merkittävä siirtymä

näyttää tapahtuneen: monia suuria poliittisia päätöksiä valmistellaan ja perustellaan asiantuntijatietoon nojaten – ikään kuin olisi olemassa vain yksi, järjestelmällistä päättelyä seuraten tavoiteltu ratkaisu jokaiseen ongelmaan. Erot arvostuksissa ja ideologiset painotukset ovat kadonneet asiantuntemuksen uumeniin.

Minun on vaikea sulattaa kumpaakaan näistä tendensseistä. En usko poliitikkojen epärehellisyyteen. Jos kepulipeiliä haluaa harjoittaa ja siitä hyötyä, sitä ei varmasti kannata tehdä julkisessa työssä keskinkertaisella palkalla. Toista poliittista ilmastoamme leimaavaa tunnuspiirrettä haluan vastustaa siteeraamalla Hannah Arendtia, joka määrittelee politiikan kiistan tai jopa väkivallan purkautumiseksi puheessa. Jos olisimme toisenlaisia, ratkaisisimme kiistamme nyrkein, mutta ihmisyyteen kuuluu olennaisena osana puhe. Tämä on monessa mielessä ihmisyyttä määrittävin ominaisuus: tietystä mielessä ihminen syntyy vasta puhuessaan toisille ihmisille. Poliitiikan ydin on täten vastakkaisten intressien esiintuomista keskustelussa ja niiden yhteensovittamista. Yhtä totuutta ei ole, eikä sitä voi järkeilemällä tai asiantuntemukseen nojaten politiikassa tavoittaa.

Poliitiikan määrittelemisen kiistan purkautumiseksi puheessa kohottaa ideologiset erot tärkeään asemaan. Jos minä saisin päättää, kannustaisinkin poliitikkoja tuomaan enemmän esiin ideologiaansa. Kannustaisin heitä kartoittamaan haaveiden horisonttiaan, olivatpa he sitten kunnanvaltuutettuja, kansanedustajia tai ministereitä. Poliitikot ovat mahdollisen arkkitehteja, jotka toimivat lähes mahdottoman rajoilla. Millainen on unelmien kaupunki, entä valtio?

Kustannustoimittajani kaipasi joskus romaanikäsikirjotukseeni ”metafysiikan ja kaurapuuron” tasapainoa. Hän halusi filosofisen pohdinnan lomaan arkea, jokapäiväisyyden realiteetteja. Tämä toiminee myös politiikan ohjenuorana, kun idealismi ujutetaan käytännön työhön. Siispä: idealismia ja kaurapuuroa, kiitos.

KOULUN TUOLLE PUOLEN

Kymmenvuotiaina minulla ja muutamalla ystävälläni oli haave. Halusimme viettää salaa yön koulussamme.

Pohdimme suunnitelmaa välitunneilla. Mihin piiloutua koulupäivän päättyessä? Miten välttää kiinnijääminen? Mikä tekosyy kertoa kotona? Mitä ottaa evääksi?

Haaveenamme oli nähdä koulun tuolle puolen. Uskoimme, että yöllä arkinen koulurakennus muuttuisi joksikin muuksi ja pimeät käytävät veisivät tuntemattomaan käänteistodellisuuteen.

Joskus minusta tuntuu, että suomalaisessa yhteiskunnassa on käynnissä yritys päästä koulun yöpuolelle. Olen koulutukseltani ja entiseltä ammatiltani äidinkielenopettaja. Seuraan koulumaailman kuulumisia yhä puolella korvalla.

Tutut opettajat kertovat työilmapiirin vaikeuksista ja aiempaa eriytyneemmistä oppilasryhmistä. Joka viides nuori opettaja vaihtaa alaa. Osa oppilaiden vanhemmista ulkoistaa kasvatusvastuun koululle, koska heistä ei ole kantamaan vastuuta edes itsestään. Yhteiskunnasta kokonaan syrjäytynei-

den nuorten määräksi arvioidaan jopa 60 000. Hallitus toivoi, että meistä tulee vuosikymmenessä maailman osaavain kansa, ja auttaa leikkaamalla kuntien valtionosuuksia ja koulutusrahoja.

Opettajankoulutukseni oli oire samanlaisesta sodasta puheiden ja todellisuuden välillä.

Meille luennoitiin onnistumisten synnyttämästä mystisestä voimaantumisesta, joka parantaa niin opettajan kuin oppilaan suorituskykyä ja hyvinvointia. Meille painotettiin opetussuunnitelmien mukauttamista kiihtyvän kehityksen haasteisiin, vaikkei kukaan osannut sanoa, mitä haasteet olisivat. Meille kuvailtiin itseohjautuvaan oppimiseen kannustavaa koulukulttuuria, jonka ylläpitäminen jää intoa puhkuvien muutosagenttiopettajien ja konstruktivististen ideaalioppiloiden ongelmaksi.

Jos olisin muodostanut kuvan koulutyöstä tuon ylevän roskapuheen perusteella, olisin ollut luokassa pulassa. En muista, että meille olisi kertaakaan puhuttu kurista, auktoriteetista, vastuusta ja solidaarisuudesta ja siitä, miten niitä voi opetustyössä vaalia ja vaatia.

Sain koulumaailmasta melko nopeasti niin realistisen kuvan, että jätin sen taakseni ja siirryin tunnetusti turvalliseen kirjailijan ammattiin.

Syvällisin opettajana oppimani yhteiskunnallinen ristiriita on tämä: aikuiset tekevät politiikkaa, mutta sen seurauksista oireilevat ensimmäisinä lapset ja nuoret.

MATTI MÄKELÄ

*Polemieki 4/2017

KYLÄT ON PAKKO HUOMIOIDA UUDESSA KUNTALAISIA

Kylät pitää huomioida uudessa kuntalaissa monestakin syystä. Ensiksikin, jos pyritään suurempiin kuntakokoihin, suurkuntiin muodostuu jo entisistä kuntakeskuksista suuri joukko ”kirkonkyliä” entisten peruskyläiden rinnalle.

Toiseksi: kun etäisyys uusiin kuntakeskuksiin kasvaa, monet toiminnot on käytännössä pakko siirtää kylien vastuulle.

Jos niin ei tehdä, käy kuin taannoin: suurkunnan työntekijät kävivät kastelemassa entisen naapurikunnan keskustan kukkaistutukset. Matkaa tuli 70 kilometriä sivu. Sitä ei voi varsinaisesti nimittää keskittämisen tehokkuudeksi. Ja useissa palveluissa on kyse huomattavasti kukkien kastelua suuremmista asioista.

Niinpä, jos olisin Henna Virkkunen, hoksaisin strategisesti korostaa uudessa kuntalaissa kylien asemaa.

Muussa tapauksessa pienemmissä vauriaissa kunnissa, joissa kylät itse asiassa muodostavat kunnan, kylien kapina kuntien rinnalla on selviö. Ja kuntauudistus, jos se ei sitä en-

nen pysähdy Euroopan neuvostoon tai suomenruotsalaisten vastustukseen, pysähtyy viimeistään siihen. Suomen maaseudulla, se on kylissä, asuu kaikkiaan 1,4 miljoonaa ihmistä. Ja meillä on sentään kunnallinen itsehallinto ja demokratia vielä kaupan päälle.

Mitä me kylät sitten haluamme?

Keskustelimme juuri asiasta Suomen kylätoiminnan kyläjaoston kokouksessa, johon kylien liiketoiminta-asiamies, ympäristökirjailija Juha Kuisma oli tuonut asian.

Tärkein lähtökohta on, että kuntien ja kylien suhde määritellään selkeästi laissa. Jos sitä varten tarvitaan kyläjaotus, se pitää tehdä. Tällä toimenpiteellä myös nykyään aktiivisiksi ja passiivisiksi jakautuneet kylät saataisiin yhtä lailla kehityksen piiriin.

Toiseksi, lainsäädännössä tulisi määritellä kylien asioita hoitava virkahenkilö kunnassa, kyläsuunnittelu ja -kaavoitus osana kuntasuunnitelmaa ja kylien rahoitusosuus kunnan budjetoinnissa.

Tärkeätä tässä kunnan ja kylien suhteen määrittelyssä on kylien suora rinnakkainen suhde kuntaan. Jo nyt on nähtävissä, että entisten pikkukuntien kirkonkylät yrittävät alistaa muita peruskyläitä entiseen malliin, vaikka ne ovat asemaltaan nyt kyliä kylien rinnalla. Tämä estetään suoralla kyläkohtaisella kontaktilla.

Tammi

RISTO ISOMÄKI

*Polemieki 1/2012

KUNTIEN ENERGIAHUOLTO JA METSÄNHOIDON MALLIT

Suomen talousmetsiä on pitkään muokattu havupuuvaltaiseen suuntaan. Lehtipuut on raivattu pois eräänlaisina rikkaruohoina jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Painotus on perustunut teollisuuden tarpeisiin: sellutehtaat ovat halunneet pitkäkuituisia havupuuta.

Nykyisessä tilanteessa olisi kuitenkin useita hyviä syitä menetellä toisin. Sellupuun kysyntä on laskussa, ja metsäteollisuus käyttää enää puolet metsiemme tuottamasta runkopuusta. Toisaalta energiapuulle olisi sekä Suomessa että muualla Euroopassa kasvavaa kysyntää.

Silloin, kun puuta kasvatetaan energiapuuksi ja tukkipuuksi, metsänomistajan kannattaa suosia lehtipuita. Haavat, koivut sekä tietyt paju- ja poppelilajit pystyvät Suomen olosuhteissa tuottamaan paljon suuremman määrän puukuutiota kuin havupuut.

Toinen painava syy painopisteen muuttamiselle on ennakoitu ilmaston lämpeneminen. Havumetsät ovat lehti- ja seka-

metsää alttiimpia vakaville myrskytuhoille. Lisäksi havupuiden tärkeimmistä tuholaisista eli kaarnakuoriaisista tulee hyvin vakava ongelma, jos ilmasto lämpenee muutamalla asteella.

Kaarnakuoriaiset ovat tähän asti ehtineet tuottaa vain yhden uuden sukupolven kunkin kasvukauden aikana. Niiden lisääntymisvauhti on kuitenkin suoraan riippuvainen lämpötilasta. Jos Suomi lämpenee 4 – 6 asteella, kaarnakuoriaiset pystyvät jatkossa lisääntymään kolme kertaa kesässä ja niiden kannat räjähtävät. Tällöin ainakaan puhtaiden havumetsien viljely ei enää kannata. Lehtipuiden suosiminen olisi myös tehokas tapa torjua ilmaston lämpenemistä. Lehtimetsien heijastavuus on ympäri vuoden suurempi kuin havumetsillä. Toisin sanoen ne palauttavat isomman osan auringon säteilystä takaisin avaruuteen ennen kuin se ehtii muuttua lämmöksi.

Ero on suurin kevättalvella, koska lehtipuut pudottavat lehtensä talveksi. Kevätauringon säteet osuvat lehtimetsässä useimmissa kohdin voimakkaasti heijastavaan hankeen eivätkä tummiin havunneulasiin.

Kaupungit ja maaseutukunnat voisivat omalta osaltaan edistää suomalaisen metsänhoidon mallien muuttumista lehti- ja sekametsäpainotteiseen suuntaan. Mitä useampi kunta alkaa vähentää hiilipäästöjään korvaamalla maakaasua ja kivihiihtä kotimaisella puulla, sitä kannattavampaa energia-puun viljelystä tulee.

MATTI RÖNKÄ

*Polemieki 2/2012

OLLAAN REILUSTI JOSTAIN KOTOISIN

Sattui vastaan pari uutista, jotka jäivät kaiheartamaan kieltä ja mieltä.

Oma toimitus kertoi ylioppilaskirjoituksista, ja ”kuvamme on Lauritsalan lukiosta Lappeenrannasta”. Sitten hymähdeltiin bongareitten löydölle. Kyläpöllönen nähtiin ensi kertaa Suomessa ”Hämeenlinnan Hauhon Mustialassa”.

No, Lauritsala tosiaan lakkasi olemasta itsenäisenä kauppalana jo vuonna 1967, ja se on ihan Lappeenrannan kaupunkitaajaman kyljessä. Mutta Hauho... Se liitettiin Hämeenlinnaan muutama vuosi sitten, mutta ei Hauho minnekään ole hävinnyt, ei pöllöjen eikä ihmisten asuinpaikkana. Kyläpöllönen nähtiin Hauholla tai Hauholla Hämeessä. Niin sanoo järkikin.

Mutta ei aina sano. Varsinkaan poliittisessa päätöksenteossa ja viranomaisten toimeenpanossa.

En osaa ottaa ollenkaan kantaa siihen, kuinka monta kuntaa Suomessa pitäisi olla, mitä liitoksia olisi viisasta toteuttaa ja mitä ei. Mutta sen taidan sanoa, että pitääkää nyt ihmiset

tolkku siinä, mitä nimiä paikoista käytetään.

Tärkeintä on, että ymmärrämme mistä olemme kotoisin, minne olemme menossa ja minne suunnittelemme lomaviettoa tai sukulaisreissua. Viisas puhe ei seuraile hallinnollisia rajoja.

Jäljet pelottavat. Pari vuotta sitten Suomi jaettiin uusiin alueisiin, ja vuosisatoja käyttökelpoisena elänyt ja sopeutunut, rajojaan muuttanut nimitys ”lääni” hylättiin. Maa jaettiin palasiksi, joita kai pitäisi kutsua aluehallinnon hallintoalueiksi. Vastoin kieli-ihmisten evästyksiä Pohjois-Suomi sijaitsee Lapin eteläpuolella ja Vaasassa istuu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston virkamiehiä.

Onneksi osassa kielenkäyttöämme osaamme pysyä jäärpäisesti vanhoissa maakuntanimissä ja jopa heimonimityksissä.

Saman rohkean viisauden pitäisi jatkua kuntien kohdalla. Jos ajelemme tulevaisuuden kuviteltuun Suur-Joensuuhun, niin navigaattoriin on syytä näpytellä kuitenkin Outokumpu tai Tuupovaara... muuten suunnistetaan sadan kilometrin tarkkuudella.

Suomen kielen lautakunta huolestui ja puuttui asiaan jo etukäteen. Se kehottaa käyttämään vaikka vanhoja kylän tai pitäjän nimiä. Viralliset kuntarajat ja nimet ovat ehdottoman tarpeellisia vain harvoissa yhteyksissä.

Lönnotin koti Paikkarin torppa on edelleen Sammatissa eikä Lohjalla. MyPa pelaa Myllykoskella eikä Kouvolassa.

KIRSTI MANNINEN

*Polemileki 3/2012

YHTEINEN MUISTIMME

Kesäisenä viikonloppuna kuljeskelin kotipitäjäni Mäntsälän Sepänmäellä koivuseppele päässä esittelemässä Latoteatterimme uutuusnäytelmää. Mäntsälä-seuran organisoimassa kulttuuritapahtumassa soitettiin, laulettiin ja näyteltiinkin. Yhä vielä sai nikkarin tuvassa kutoa kangaspuilla, vaikka lapsivieraiden ja Sepänmäen perustajan Osmo Viljasen hellimät lampaat, kanat, possu ja pystykorva olivatkin poissa.

Kuntien säästökampanjoiden ja kuntaliitosten ensimmäisiä uhreja näyttävät olevan nämä rakkaudella rakennetut kotiseutumuseot, jotka ovat jo pitkään saaneet pölyttyä ja rapistua rauhassa. Sama koskee kotiseutuarkistoja ja kirjastojen kotiseutukokoelmia. Niiden olemassaolosta ja aarteista vain harva tietää. Se virallinen kuntakuva, jota verkkosivuilla tarjotaan, on yllättävän usein historiaa vaille, tai sitten paikkakunnan menneisyys on kuitattu muutamalla virstanpylväällä.

Kyse ei ole aina rahasta vaan siitä, ettei kukaan kunnan toimijoista ole ottanut asiakseen yhteisen muistimme siirtämistä nykyaikaan. Pelkkä pölyinen esine ei enää pysty kerto-

maan menneisyydestä, jos sen ympärillä ei ole toimintaa. Arkistojen valokuvat ja dokumentit on digitoitava, museot ja tarinat elävöitettävä kuunnelmiksi, näytelmiksi ja videoiksi, muisti tuotava verkkosivuille kaikkien ulottuville.

Kunta kyllä työllistää nuorisoa nurmikonleikkuuseen, mutta yhtä hyvin pari näppärää nörttiä voitaisiin pestata muutamaksi viikoksi kunnan arkistoon tai museolle skannaushommiin. Kansalais- ja työväenopistojen opintopiireissä yhteistä virtuaalimuistia ja -museota saisivat rakentaa kaikki kuntalaiset. Kotiseutukirjojen ja paikallishistorioiden painattaminen on kallista ja projektit kestävät helposti vuosia tai vuosikymmeniä. Sähköistä paikallishistoriaa tai kotiseutusivustoa pystyy täydentämään ja käyttämään koko ajan. Rahoitusta voi kunnan kirstun lisäksi hakea EU:lta, jos mukana on byrokratiaan tottuneita.

Hyviä esimerkkejä ja ohjeita löytyy kyllä verkosta. Hakulauseiksi kelpaavat vaikkapa *”Kauhajoen valokuva-aarteet”* tai *”Mistä Vesilahti tunnetaan?”*. Yhteisen muistimme rakentamiseen pätevät samat edellytykset kuin 100 tai 50 vuotta sitten. Tarvitaan vain muutama aktivisti ja riittävästi kunnallista myötämieltä.

ROSA LIKSOM

*Polemileki 4/2012

KUNTALIITOS

Tämä syöksykierre kohti pohjatonta kaivoa alko viikko sitte ko mie istuin yksin kanttorin kläninki päälä sakastissa parsimassa ehtoolislinaa ja kuuntelin samala alueuutisia niinko mie aina tehen. Siellä joku kuivasuinen akka ilmotti koko kansale, että nyh poistuu maailmankartalta Raattaman kunta. Mie että herranpieksut mitä hulluja tuo akka puhhuu ja väänsin ratoita isomalle. Sielä sitte kruunun korkea-arvonen vouti selitti, että näin on, että raha ratkasee ja suut suphuun. Meän oma Raattamaan kunta, joka on meile kaikile niin kauhean rakas! Ja mikä kaikista pahhinta: Raattamaan kunta liitettäis osaksi Juustovaaran kuntaa, jota met kaikki Raattamalaiset olema polvesta toisseen vihahneet ja tulema aina vihhaahmaan. Nehän on niin itteänsä täynä olevaa, töörevää sakkia ettei net ole koskhaan meän kunnan asukhaile etes päivää nyökähneet. Pyhi olkhoon!

Mie suivaanuin ja lähin painahmaan kunnantalole. Löysin kunnanjohtajan omasta huohneesta itkemästä. Soli menettäny kaiken toivonsa ja sano mulle ripustavansa ittensä

narukeihnuun ennen iltaa. Että tätä häpeää hän ei jaksakaan kantaa. Mie että ylös siitä, että jos met emmä ala puolustamaan ommaa kuntaa niin kukas sen tekkee. E!ä periksi emmä anna senttiäkseen. Jo kunnanjohtaja virkosi ja sai taistelunkipunan syämän alle. Met lähimä yhdessä etheenpäin ja meimä poliisiasemalle tervehtimään konstaapelia. Konstaapeli pelasi pasianssia ja katto toisela silmälä viikinkilottoa. Sei ollu koko asiasta kuulukhaan, mutta meän ei kauvoa tarvinu akitoia sitä, ko soli meän matkassa. Kunnanjohtaja kilju, että Raattamaan kuntaa mei anneta poies eikä meistä ikinä tule Juustovaaralaisia, jotka kolmekymmentäluvula, silloin ko oli kuuma talvi ja kaikila kauhea nälkä, veit meän nokan eestä ruottalaisten lähettämät läskilaatikot.

Siinä kuljaillessa met päätimä yhteistuumin, etä nousema Kemissä junhaan ja ajama Helsinkiin pääkallopaikale resitentlinhaan niinko olema totuhneet Kekkosen aikana tekehämään. Huusima ovela, etä päästäkää sisäle, meilä on kauhahan tärkeätä asiaa. Resitentin turvamies käski meän painua pois tai hän soittaa erikoisjoukot paikale hakkaahmaan meät puoilikuohleiksi. Menkää huutahmaan pryssehliin, sielä se nykyhään kaikki asiat päätethään, etei resitenti päätä etes siitä minkä merkkistä kahvia tarjothaan linnankutsuila.

Konstaapeli tuumasi väsähtähneenä, että onhan Juustovaaralaiset vuona viiskymmentäkaheksan antahneet Lerttolan Viken ja Juustovaaralaisten välisessä rajariiaassa piirun verran periksi. Tosi soli ja minuaki alko niin makeasti rama-sehmaa. Lähemä kotia, mie sanoin ja panin nokan rautatieasemaa kohti. Pojat tulit pää nuljuksissa, mutta oikein raukeina ja kaiken antahneina perässä.

OLLI JALONEN

*Polemileki 7/2013

OIKEAT SANAT, HELPOT NIMET

VANHA HYVÄ PUHELINLUETTELOTESTI TOIMII NÄIN:

- 1) Ala etsiä numeroa palveluun, josta et tarkasti tiedä, mihin organisaatioon se kuuluu.
- 2) Merkitse muistiin, montako kertaa haku menee pieleen.
- 3) Pysäytä sekuntikello ja ihmettele, jos olet päässyt perille alle puolen tunnin.

Näistä koulujen, terveyskeskusten ja virastojen hankalasti kätkeytyistä nimistä muistan marisseeni jo silloin, kun puhelinluettelo oli vielä puhelinluettelo.

Ruokakauppoihin itsepalvelu tuli, kun appelsiinit pystyi punnitsemaan yhdellä napinpainalluksella. Kuvasta näki heti, että appelsiini on appelsiini. Tai ainakin että appelsiinin numero on 9.

Palvelujen itsepalveluyhteiskunnassa liikkuminen on appelsiinien ostamista vaikeampaa. Varsinkin jos helposti mieleen tuleva sana ei avaa mitään lukkoa.

Jos ei edeltä tiedä, voi olla hieman hankala löytää J alas-

Järvi-Ilmajoki-Kurikan JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän terveys- ja sairaanhoitopalvelujen Kurikan terveyskeskuksen hoitajien vastaanoton suolistosyöpäseulontahoitajan puhelinnumero.

Vielä kauemmas etsijästä pääsee nimeämällä organisaationsa jollain nokkelalla ei-mitään -sanalla.

Nämä Hyriat, Coxat, Centriat ja Omniat meillä on keskuudessamme, mutta onneksi Porvoon Matkailuopiston yhdistämisestä Helsingin opistoihin ei syntynyt Haaga-Helia-Bordeliana. Ja läheltä piti, että Seinäjoelle olisi perustettu yritys- ja finanssipuisto nimeltä Syfilia.

Jokaisella ajalla on eufemisminsa. Eufemismit ovat kieriteleviä, peitteleviä ja kaunistelevia ilmaisuja. Eufemismit ovat kuin sanalukkoja, joiden takaa ovi ei aukene, jos ei tiedä, mitä ne oikeasti tarkoittavat.

Sanan pitäisi olla avain eikä lukko.

Ihmisen kokaisen paikan tai palvelun nimen ei tarvitse olla nokkela, ei hienoa muka-latinaa eikä mainostoimiston kalliisti rahastama kikkanimi. Nimen ei myöskään tarvitse olla organisatorisesti tarkka ja täsmällinen, koska ei palvelua organisaation takia tehdä.

Nimi on hyvä, kun sen ymmärtää. Ja nimi ja puhelinluttelo ovat yhdessä hyviä vain silloin, kun sivuilta löytää etsimänsä. Nopeasti ja turhautumatta.

Kohta kun palvelut ja laatikot taas ehkä kerran myllätään, niin silmät ja korvat auki jotta uudet sanat ovat oikeita ja nimet helppoja.

MARI MÖRÖ

*Polemieki 2/2013

TERVEYTTÄ RAITEILLE

Korkeammalta taholta on ehdotettu, että haja-asutusalueiden terveydenhuolto pitäisi osittain hoitaa busseilla. Liikkuva henkilökunta menisi sinne, missä asiakkaat ovat. Ikäihmiset eivät enää ajele autolla, ja yhteiskunnan pitäisi joka tapauksessa maksaa soolokuljetukset. Jo tätä nykyä monenlaiseen maksettuihin taksi- ja pikkubussiralliin kuuluu miljardi – ei ihan vähän.

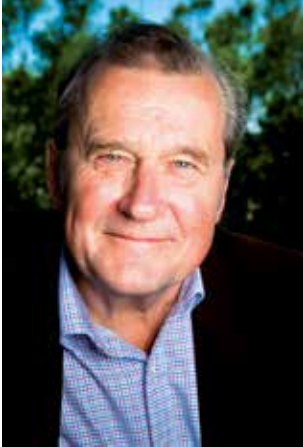
Yksityisautoilu jatkuu sillä erotuksella, että yhteiskunta maksaa sen. Muuten hyvä ehdotus, mutta tiestö alkaa olla kelvottomassa kunnossa. Kuka huimapää lähtee kalliilla erikoiskalustolla haja-asutusalueelle, kun esimerkiksi teiden auras tai pikiteiden korjaus ei kiinnosta päättäjiä tai ainakaan siihen ei löydy rahaa. Mummit ja papat pitäisi kai saada asumaan tyhjiksi jääneille kyläkouluille ja kasarmeille tai tehtäisiin, jossa heitä voisi palvella tehokkaasti, ehkä automaattien tai aasialaisten toimesta. Jos on asunut jossain korpimökissä 60 vuotta, niin kynsin hampain siellä halutaan olla synkkään loppuun saakka. Mieluummin kaatuu saappaat jalassa omaan

pirttiinsä, on itsepäisillä vanhuksilla tapana sanoa.

Mitä, jos VR kehittäisi ravintolavaunun kylkeen terveysyksikön? Homevauriota ei olisi, toisin kuin monissa sairaaloissa ja terveyskeskuksissa. Kiskot – osa paremmassa ja huonommassa kunnossa - ovat valmiina, eikä VR ole ainoa toimija maailmassa. Ryttytys maantiellä on monin verroin vaarallisempaa, kiskoliikenteessä olisi paljon etuja. Miettikää nyt! Terveysjuna Helsingistä Rovaniemelle/Joensuuhun lähtee kello maanantaisin raiteilta kolme. Hylätyillä asemilla voitaisiin pysähtyä ja tehdä sinne vaikka sivuraiteita. Yhden päivän aikana saisi aikaan paljon: voisi rokottaa, kirjoitella reseptejä, tehdä pieniä operaatioita ja ottaa röntgenkuvia. Junan mukana kulkisi auto, joka voisi poimia tulijat hankalimmista paikoista. Muutama taksi saisi keikkoja. Ylikansalliset terveyspalvelujätit napannevat tämän idean, mutta onneksi ideoita riittää.

Ehkä sotekeskustelu saadaan vihdoin raiteilleen. Tähänastinen raideleveys on vaihdellut luokattoman paljon. Lääkäriliiton entisen puheenjohtajan Kati Myllymäen radiouutisissa antamat kommentit olivat suhteellisen pysäyttäviä. Kukaan alan asiantuntija ei aamupäivällä tiedä, mitä virkamiehet ja poliitikot illalla päättävät. Kun terveys- ja sosiaalialan asiantuntijoiden yli polkataan kuntauudistuksen tahtiin, tehdään tasavallassa taatusti palvelus: toista viulua päätyvät soittamaan he, joita vielä äsken pidettiin ja arvostettiin juuri asiantuntemuksensa vuoksi.

Olisi muuten nimiehdotus tuolle junalle: Lentävä Kela-kukko. Kun palvelut täytyy jostain ostaa niin Lentävä Kela-kukko pelastanee sen Pihtiputaalla yhä asuvan mummon. Ensin hänet pitäisi karrätä kiskoille, kenties Haapajärvelle. Tervetuloa raideliikenteen pituiseen sotepiiriin!

PANU RAJALA

*Polemieki 3/2013

OMA KUNTA ON PARAS – ENNEN KUIN SE UUDISTETAAN

Olen viettänyt pitkän kesän Hämeenkyrössä, noin 10 000 asukkaan kunnassa luoteisella Pirkanmaalla. Tai F. E. Sillanpään määritelmän mukaan: koillisessa Satakunnassa.

Mutta perinteiset maakunnathan ovat aikaa sitten menettäneet alueensa ja merkityksensä.

Entä kunnat, kuinka niille käy?

Nyt talous määrittelee kaiken. Pirkanmaa on vahva talousalue, jossa odotellaan uusia liikahduksia. Joko ruvetaan yhtymään naapureihin? Vielä käyttäillään ja laskeskellaan. Tampereen kaupungilla on oma vetovoimansa, mutta ympärillä on ylpeitä, itsenäisiä kuntia.

Hämeenkyrössä on ollut kilpasilla kaksi näkemystä. On niitä, jotka haluaisivat oikopäätä Tampereelle tai joka tapauksessa itäiseen suuntaan kohti kasvukeskuksia. Ja on varovampi katsomus, joka puntaroi yhteistyön mahdollisuuksia lännessä Ikaalisten ja Parkanon kanssa. Ja sitten on suuri joukko, jolle ei kelpaa muu kuin vanha hyvä Hämeenkyrö ihan sem-

moisenaan. Saavathan tänne tietysti muut liittyä, jos kovasti tekee mielensä. Pääasia että ollaan isäntiä omalla maalla.

Aktiivisimmin on puuhattu akselia Ikaalisten kanssa, ja terveydenhoidossa se jo toimiikin. Kari Häkämies teki pikavisiitin tänne kunnanjohtajan pallille ja kiihdytti pyöriä niin vinhasti Tampereen suuntaan, että monia hirvittää vieläkin. Johtajalle pantiin kamppoihin niin että jarrut kirskuivat.

Liittymisestä on ennakkotapaus. Alle 2 000 asukkaan Viljakkalan kunta, vanhastaan Hämeenkyrön kappeli, liittyi Ylöjärven kaupunkiin hämeenkyröläisten ällistykseksi. Mikä oli seuraus? Monen todistuksen mukaan palvelut heikkenivät dramaattisesti. Etäisyydet kasvoivat, vanhat lähipalvelut katosivat, kaikki vaikeutui. Mahtaa kaduttaa.

Kuntauudistuksesta puhutaan missä vain satun liikkumaan. Vepan baarissa, minne keräännyimme aamuisin jalkapalloharjoitusten jälkeen, parrat pärisevät ja äijät väittelevät. Mikä lie yleinen mielipide, siitä ei ota pirukaan selvää. Yksi tuntuu ainakin olevan varmaa: kävi kuinka hyvänsä, nykyinen tilanne heikkenee.

Nimittäin tällä haavaa Hämeenkyrössä palvelut toimivat kohtuullisen hyvin, jopa erinomaisesti. Hyviä kouluja on paljon ja uusia rakennuksia suunnitellaan. Missään ei saa niin nopeasti putkimiestä, likakaivon tyhjentäjää tai ambulanssia kuin täällä. Nuohooja tulee pyytämättä. Poliisiauton näkee usein. Lääkärin puheille pääsee joustavasti. Apteekkiin on vähemmän jonoa kuin Alkoon. Kulttuuritarjontaa on enemmän kuin kuntalainen kykenee sulattamaan.

Täyttyneiden toiveiden satumaa? Ennen kuin ne kuntauudistajat ryhtyvät oikein toden teolla riehumään. Sitä päivää emme suurin toivein odota. Jos joku on muutettavissa huonompaan suuntaan, niin se varmasti myös tapahtuu.

OUTI PAKKANEN

*Polemieki 4/2013

VESITORNIN JUURELLA

Porvariston hillitty charmi... En oikeastaan pidä koko määritelmästä, vaikka olen itse siihen mitä suurimmassa määrin syyppää. Juuri siten nimittäin luonnehdin kerran kirjallisen tuotantoni tärkeää miljöötä. Siitä on jo vuosia, mutta määritelmä jäi elämään niin kuin virhe sosiaalisessa mediassa - ja minä saan luvan elää sen mukana.

Kysymys on tietysti Lauttasaaresta, kaupunginosasta, joka liitettiin Helsinkiin vasta 1940-luvun loppupuolella. Muutin saarelle alle kaksivuotiaana, kävin siellä kouluni ja sain valkolakin, muutin kantakaupungin sydämeen ja vannoin, etten ikinä palaisi – ja palasin. Piti viipyä korkeintaan niin kauan, että iltatähti olisi kasvanut lukioikään. Poika on muuttanut jo vuosia sitten omilleen, mutta täällä minä yhä olen, saarella jolla kosteus on oikeasti kosteaa ja jolla tuulee melkein aina.

Oli kohtalainen kulttuurishokki palata, vaikka maantieteellisesti ei juuri muuta tarvinnut kuin ylittää silta. Saaren eteläosaa Vattuniemeä eli entistä teollisuusaluetta oli alettu rakentaa (liian) täyteen, mutta vanhassa Lauttasaarella ei

mikään tuntunut muuttuneen. Täällä pidetään vanhasta kiinni, radikaaleja uudistuksia enimmäkseen vastustetaan. Pelkkä ajatuskin metrosta oli ensi alkuun monelle saarelaiselle kauhistus, mutta protestointi vaimeni kummasti, kun aika pian selvisi, että koko asuinalueen (= omistusasuntojen) arvo tulisi nousemaan metron myötä...

Metrotunnelin räjäytykset on jo kestetty. Yksi taulu siinä rytkäessä tipahti seinältä, ei sen kummempaa. Nyt vain pidetään peukkuja, että suunnitelmat etenevät loppuun saakka aikataulussa. Silmähän tottuu yllättävän nopeasti, joten hyvinkin saattaa käydä niin, että jäämme lopulta kaipaamaan metrotyömaiden oransseja aitauksia värikkäine piirroksineen.

Muistan hyvin, miltä multa tuoksui Steniuksen kauppa-putarhan kasvihuoneissa. Yli neljäkymmentä vuotta sitten sen tilalle Lauttasaarentien ja Otavantien kulmaan rakennettiin moderni ostoskeskus. Joillekin se edustaa edelleen tuon ajankohdan hienointa arkkitehtuuria, minusta se on pelkästään ruma – mikä ihana kiistanaihe! Ostari on jo päätetty purkaa ja tilalle rakentaa uusi, mutta rohkenen epäillä, että sinedystystekin päätöksestä onnistutaan vielä valittamaan...

Meillä on kirjaimellisesti kirkko keskellä kylää, mutta sen korkea torni ei suinkaan ole Lauttasaaren maamerkki. Kun lähestyy saarta ja oikealla alkaa kohota sienimäinen vesitorni, tietää saapuvansa kotiin. Vesitorni on Lauttasaaren symboli, mutta sekin on päätetty purkaa. Korjaaminen ja ylläpito tulisi liian kalliiksi. Järkeä puolustaa päätöstä, mutta sydän puhuu toista. Siksi olen allekirjoittanut pro Vesitorni -adressin – ja tunnustaudun täten nurkkapatriotiksi. Saatan vielä jonakin päivänä muuttaa Lauttasaaresta, mutta Lauttasaari ei muuta minusta.

KATARIINA SOURU

*Polemileki 7/2014

ARKEA BOXISSA

Asun Sipoon Boxissa, metropolialueella sijaitsevassa vireässä pientaajamassa. Helsingin keskustaan on puolen tunnin auto-matka pitkin Porvoon moottoritietä ja voimakkaasti kehittyvä Söderkulla on viiden kilometrin päässä.

Naapureita on tonttini molemmin puolin, vastapäätäkin, parin pienen peltotilkun päässä. Tilaa on silti riittävästi, lähes 1,6 hehtaaria. Tonttini on turhankin suuri yhden talouden perustarpeiksi, joten selvitin, voisinko lohkoa siitä 5 000 neliön määräalan. Helppo siihen olisi jonkun rakentaa, metsää kasvavalle kovapohjaiselle rinnetontille, kun on hoidettu tie perille ja kunnallistekniikkakin valmiina tontin kulmalla.

Hyvä idea osoittautui toteuttamiskelvottomaksi. Sipoossa nimittäin ohjataan rakentamista 1950-luvulla säädetyn kanta-tilaperiaatteen mukaisesti. Tonttien lohkomiselle ja rakentamiselle annetaan lupia sen perusteella kuinka monta rakennuslupaa ns. emätila on aikanaan saanut ja kuinka monta lupaa lohkomiseen on käytetty. Sillä, onko rakennuspaikka hyvä ja järkevä nykypäivän vaatimukset sekä olemassaoleva

infrastruktuuri huomioon ottaen, ei ole merkitystä. Seurauksena on summittaisesti levittäytyvä haja-asutus joka ei palvele asukkaita.

Sipoossa on onnettoman huono julkinen liikenne ja olematon määrä kevyen liikenteen väyliä. Ongelmallista on etenkin kouluikäisten lasten liikkuminen. Kolmasluokkalaisten tyttäreni koulukuljetuksesta syntyi toissa vuonna täydellinen farssi. Koulutaksi, jossa olisi ollut tilaa tyttölleni, olisi mennyt kätevästi 750 metrin päässä kulkevaa maantietä, mutta koska tyttölläni ei ollut oikeutta taksikuljetukseen perille asti kouluun, vaan ainoastaan linja-autopysäkille, määrättiin hänet kävelemään valaisematonta metsätietä 1,5 kilometriä risteykseen, josta taksi nouti hänet kuljettaakseen tytön 500 metrin matkan bussipysäkille. Siellä tytön piti seistä yli 20 minuuttia bussia odottamassa. Järjetön bussi-taksi-metsätie-yhdistelmä tuli maksamaan kunnalle paitsi ylimääräisen taksiajon myös bussilipun - ja seurauksena 8-vuotiaan tyttäreni koulumatka kesti 20 minuutin sijaan lähes tunnin.

En käsitä Sipoon kehittämistä vastaavien päättäjien ajatuksenjuoksua. Oman näkemykseni mukaan maankäyttö- ja rakennuslain sivuuttava kantatilaperiaate tulisi kumota ja tavoitteena tulisi olla aiempaa yhtenäisempi rakennuskanta - toki niin, että Sipoolle tyypillinen maaseutumaisema otettaisiin huomioon yhdyskuntarakennetta kehitettäessä.

Ja jotakin järkeä tulisi käyttää myös säännösten soveltamisessa. Sipoossa on valtava määrä lapsia, joiden koulumatka on turvaton ja tarpeettoman hankala. Olen kuullut lasten tarpoavan pitkin säkkipimeitä teitä tyhjien koulutaksien ajaessa ohi ennalta määrätylle, parin kilometrin päässä sijaitsevalle noutopisteelle. Edes kovalla pakkasella ei lapsia oteta matkan varrella kyytiin.

Tällaista on arki metropolialueella 2000-luvun Suomessa.

HARRY SALMENNEMI

*Polemieki 3/2014

ME TARVITSEMME NUHJUISUUTTA

Ernest Hemingwayn novellissa ”*Siisti, hyvin valaistu paikka*” vanhus etsii siistiä pöytää, jossa juoda drinkkinsä yksin kaikessa rauhassa ja odottaa kuolemaa. Ehdotan, että kulttuuri-elämämme tähtäisi juuri päinvastaiseen: nuhjuiseen, hieman hämärään soppeen, jossa energiset ja levottomat ihmiset elävät ja luovat yhdessä halunsa mukaan.

Olen käynyt kymmenissä taiteilijaresidensseissä ulkomailla ja Suomessa. Parhaiksi paikoiksi taidetyölle ovat osoittautuneet vaatimattomat vanhat rakennukset, joissa mikään ei kiillä ja joissa taiteilijat kulkevat villasukissa ja sinuttelevat toisiaan. Esimerkiksi Sysmässä vanhasta lastentarhasta on pienellä vaivalla kunnostettu nuorten kirjailijoiden residenssi, joka on taannut työrauhan kymmenille kirjailijoille ja valtavan piristysruiskeen kunnalle.

Sysmälle taloudellinen panostus ei ole kohtuuton. Pääasia on kulttuuritahto ja kekseliäisyys, ei raha.

Päinvastaistakin on tullut vastaan.

Berliinissä käytössäni oli elämiseen tarkoitettu viiden täh-

den hotellihuoneen kaltainen kiiltävä tila – ja kirjoittamiseen oma torni. Residenssivieraat kokoontuivat yhteiselle aamiaislle, joka katettiin kliniseen saliin. Haaskaus ja muodollisuus löivät kättä erilaisia pullovesiä notkuvilla pöydissä. Kirjailijat eivät voineet muuta kuin kulkea pikkutakeissa toisiaan teititellen.

Kulttuuripolitiikassa on pitkään toisteltu, ettei pidä investoida seiiniin vaan toimintoihin. Tämä viisas lähtökohta ei täysin pidä paikkaansa. Teatterien, museoiden ja kirjastojen lisäksi myös yhteisöt tarvitsevat tiloja. Kotikaupungissani Jyväskylässä olen seurannut läheltä, miten kaupungin kulttuurielämä hyöttyy kirjailijatalosta, joka toimii eri ikäisten ja eri taiteenaloista kiinnostuneiden ihmisten avoimena kohtaustapaikkana siitäkkin huolimatta, ettei talo ole priimakunnossa.

En ole koskaan kuullut kollegasta, joka tarvitsisi työssään kiiltäviä lattioita. Useimmat taiteilijat ottavat riemusta kirkuen vastaan vanhan rakennuksen, jolle ei enää löydy muuta käyttöä. Pikemminkin kuin uusia kulttuurimonumenttejä tarvitsemme rohkeita päätöksiä, joilla vanhoille seinille annetaan uusi elämä.

Tiloja tarvitaan aina, mutta niiden ei tarvitse kiiltää.

LEENA LEHTOLAINEN

*Polemieki 4/2014

KAIKKEIN PARAS KIRJAILIJAKOULU

Minusta olisi tuskin tullut kirjailijaa ilman Outokummun kirjastoa. Sain kirjastokortin kuusivuotiaana, ja siitä lähtien olin vakioasiakas. Vaikka kotiinikin hankittiin kirjoja, oli kirjasto aarreaitta, portti uusiin maihin ja maailmoihin, tietoon ja oppimiseen. Myöhemmin siitä tuli myös ystäväpiirimme kohtaustapaikka. Pääsy maailmankirjallisuuden aarteisiin rohkaisi nuorta kirjoittajaa, ja kirjojen sivuilta löytyi hengenheimolaisia. Lukeminen opetti minut kirjoittamaan.

Muiden paikkakuntien kirjastoissa käyminen sekini oli elämys, valikoima kuitenkin vaihteli. Kesäpaikoissa Vesannolla, Pielavedellä ja Juvalla sekä erityisesti mummin kotikaupungissa Kuopiossa suorastaan hamstrasin itselleni uusia kirjaystäviä. Myöhemmin opin käyttämään maakuntakirjaston kaukolainausjärjestelmää. Edelleen tunnen kihelmöintiä astuessani kirjastoon: mikähän yllättävä kirjakohtaaminen minua tänään odottaa?

Kirjasto on yksi suomalaisen sivistyksen kulmakivistä. Se on demokraattinen laitos, jonne jokaisella on vapaa pääsy.

Monelle yksinäiselle kirjasto on toinen koti, monelle varattomalle ainoa mahdollisuus sivistää itseään ja hankkia viihdykettä elämään. Vaikka kirjaston asiakkaat eivät olisi tekemisissä keskenään, meitä yhdistää salainen side: emme osaa elää ilman lukemista. Opettajaystäväni ovat kertoneet oppilaisistaan, joiden ensimmäinen kirjastokäynti on salvannut heidän henkensä: ”Ope, saanko minä ihan todella lainata mitä vain? Eikö se oikeasti maksa mitään?”

Kierrän työni puolesta esiintymässä niin suomalaisissa kuin ulkomaisissakin kirjastoissa. Olen tavannut valtavasti työstään innostunutta, ammattitaitoista ja kirjoja rakastavaa kirjastoväkeä. Stereotypiat nutturapäisistä, hiljaisuutta vaativista kuivakkeista eivät pidä lainkaan paikkaansa. Sääli, ettei kirjastoväen taitavuus näy palkkauksessa. Tekninen kehitys vaatii jatkuvaa ammattitaidon päivittämistä, ja kirjatulvan kyydissä pysyminen jäsentelykykyä. Hyvä kirjastovirkailija tuntee asiakkaansa tarpeet ja osaa vinkata tälle sopivaa lukemista.

Niukkenevina aikoina kulttuuri on monen kuntapäättäjän ensimmäinen supistuskohde. Kirjastotoimesta säästäminen on erittäin lyhytnäköistä ja typerää. Ihminen on sekä henkinen että fyysinen olento. Molempien puolien kuntoa tarvitaan, että kykenemme elämään tasapainoisina.

JUKKA PARKKINEN

*Polemileki 7/2015

KADUT JA KUNTALIITOKSET

Kuntaliitoksilla on ollut suuria vaikutuksia niin kunnille itselleen kuin kuntalaisillekin. Yksi keskeinen ja suurta remonttia aiheuttanut uudelleenjärjestely koskee osoitteistoa. Monilla yhteen liitetyillä kunnilla on samannimisiä katuja. Ne pitää siis vaihtaa, jotta osoite saadaan yksilöityä.

Laki ei edellytä kuntaliitoksissa osoitteiden muutosta. Kunnassa voisi olla useita samannimisiä katuja, kuten esimerkiksi Rantatie Kouvolassa, Kuusankoskella, Anjalankoskella, Elimäellä, Jaalassa ja Iitissä. Kun kunnat liitettiin Kouvolaan vuoden 2009 alussa, ryhdyttiin nimorempaan.

Valintoina nimien muutoksissa ja vanhan nimen voimaan jättämisessä olivat mm. kadun varrella olevien yritysten ja asukkaiden määrä. Haluttiin toimia ”pienimmän riesan periaatteella”. Riesaa olisi ollut vähiten, jos ei olisi tehty mitään.

Tuntuu kuin kuntaliitoksissa häivytettäisiin entiset itsenäiset kunnat kokonaan näkyvistä. Kadunnimien muutosten perusteina käytettiin turvallisuutta ja taloudellisuutta. Ambulanssin, taksin ja jakeluauton pitää löytää oikea osoite.

Mutta jos osoitteena on Rantatie Iitti, tuskin ambulanssi olisi lähtenyt Elimäen Rantatielle tai osuuskaupan auto samannimiselle kadulle Anjalankoskelle.

Tämä osoitteiston muutostyö on ollut täysin perusteeton. Jos osoitteet ovat toimineet itsenäisten kuntien aikana tähänkin asti, minne osaaminen olisi kadonnut kuntaliitosten myötä? Eivät hallinnolliset muutokset sentään tee iittiläistä identiteettiä kouvolaiseksi. Tuskin nilsiäläinenkään kokee olevansa kuopiolainen tai varpaisjärveläinen lapinlahtelainen, vaikka ”Varpaisjärvi on taajama Lapinlahdella”. Tämä katujen osoitteiden muutos on ollut hämärtämässä ihmisten maantieteen hahmottamista. Jos sanoo olevansa Kuopiosta ja asuvansa laskettelurinteen lähellä, ei ehkä ensimmäiseksi tule mieleen Nilsin Tahkovuori, vaan pikemminkin Puijo.

Tehtyä ei saa tekemättömäksi. Navigaattorit ovat olleet uusista osoitteista ihmeissään, kansalaisten täytyy pitää mukanaan listaa kuntaliitoksista ja arvailla, ovatko laitteiden tiedot päivitetty ajan tasalle. Ettei aja Kuusankosken Valtakadulle, kun on matkalla Kouvolan entiselle Valtakadulle. Vaikka Kouvolaahan se Kuusankoskin on.

KATJA KALLIO

*Polemieki 2/2015

KAUPUNKIVIISUMI

Olin nelivuotias kun opin lukemaan, ja samana vuonna, 1972, upouusi kirjastokorttini leimattiin ensi kertaa. Libristi kirjoitti kirjoituskoneella vaaleanpunaiseen pahvikorttiin nimeni, ja jokainen tuleva asiakasvuosi leimattaisiin kortin oikeaan laitaan. Täysi-ikäisten kortti oli vaaleanvihreä, mutta nelivuotiaasta vaaleanpunainenkin tuntui uskomattoman aikuiselta asiakirjalta, hiukan kuin henkilöllisyystodistus myöhemmin, tai luottokortti.

Yli neljäkymmentä vuotta on kulunut, ja yhä minulla on sama juhlallinen suhde kirjastokorttiin.

Kirjastolaitos on suomalaisen sivistyksen kasvattaja ja ylläpitäjä, niin itsestään selvä meille siihen kasvaneille, ettemme tule toimeen ilman. Muun maailman karu meno valkeni minulle kun muutin nuorena tyttönä Roomaan, missä kunnallista kirjastolaitosta ei ole. Jos halusin kirjan, se piti ostaa. Jos ei ollut rahaa, se oli voi voi. Mutta kaipasin minä Roomassa muutakin kuin pelkkää luettavaa: sitä turvasatamaa, jonka kirjastot tarjoavat kaikille kaupungin asukkaille,

uusille ja vanhoille. Kirjastot ovat identiteetin ja itsensä löytämisen tiloja silloin kun hetkellinen vieraus tai katoamisen tunne uhkaa. Yhteisönkin kirjasto tarjoaa. Joskus kun etsin oikein epätavallista teosta, ilahdun kun se löytyy kirjastosta, ja melkein vielä enemmän, jos teos onkin lainassa. Joku muukin on kiinnostunut tästä kirjakummajaisesta, ja jakaa kokemuksen näin minun kanssani!

Aina kun luon läheistä suhdetta uuteen suomalaiseen kaupunkiin, se tapahtuu kirjaston välityksellä. Kirjastokortti on kuin oleskelulupa tai viisumi. Se kolumneja todistaa, että vaikka minut saatetaankin käännäyttää terveyskeskuksesta, minulla on sittenkin virallinen asema tässä kaupungissa. Turistit eivät käy kirjastossa, vain ne jotka ovat täällä vakavissaan. Kotikaupunkini Helsingin lisäksi Turun, Hangon ja Savonlinnan kaupunginkirjastojen kirjastokortit kulkevat lompakossani mukana aina.

Kaupungissa kuin kaupungissa on hyvä rakentaa uusia kirjastoja, ja yhtä hyvä on säilyttää vanhat. Kaikkialla ihminen tarvitsee seiniä, jotka sanovat että älä sinä tyttö (tai poika) hätäile, kadut ja ihmiset ja ravintolat saattavat muuttua, mutta täällä on aina luettu kirjoja ja aina tullaan lukemaan.

MIKI LIUKKONEN

*Polemiikki 3/2015

NO MITÄS NYT?

Se on siis totta: huhtikuu on kuukausista julmin. Ainakin eräällä tavalla.

En muista mitä tein ja istuinko vaiko kävelin, mutta huhtikuu se oli kun Kalevassa kerrottiin, että Stockmann sulkee Oulun tavaratalon viimeistään vuoden 2017 alussa. Neuvottelut Oulun tavaratalon uudesta vuokrasopimuksesta päättyivät tuloksettomina.

No niin, mitäs nyt?

Minun on vaikea selittää suhdettani Oulun Stockmanniin. Kyseessä on kuitenkin yksi niistä kolmesta rakennuksesta, joissa täällä ylipäänsä käyn: on oma asunto jossa nukun, on Café Kuluma jossa teen töitä ja sitten on ”Stocka”, josta olen ostanut kaiken mitä on ollut tarvis noin vuodesta 2009 lähtien, kun minulla ensimmäistä kertaa oli rahaa. Silloin, jos oikein muistan, ostin MacBook Pro:n, jolla tätä juttua paraikaa kirjoitan. Mutta mitä minä teen nyt, kun yksi sivu pyhästä kolminaisuudesta kannetaan sateessa vek? Aika neuroottista, mutta muissa kaupoissa tunnelma ei ole sitä luokkaa mitä

Oulun Stockmannilla. Kyse ei ole tavaroista, kuluttamisesta per se, vaan rutiinista, sijaitseehan Stockmann kotini ja Kuluman välissä (eli oikeastaan kyse ei ole kolminaisuudesta vaan rutiinin lineaarista...). Käyn Stockmannilla päivittäin, ja harvoin edes ostan mitään. Kunhan seisoskelen jossain, saatan näprätä Akateemisessa jotain nidettä ja huutaa: ”Hei! Paljonks tää maksaa?” Tuntuu että vuonna 2017 minua odottaa eräänlainen siirtymäriitti. Minusta saattaa tulla ns. ”Anttila-ihminen”, minun hiukseni vaalenevat ja minä innostun avokadoista ja pistaaseista, mistä sitä tietää? Sitä paitsi, olen pannut merkille, että nyt kun Stockmannin sielu irtaantuu oululaisesta maaperästä alennuskuponki alennuskupongilta, on keskusta alkanut täytyä järjettömällä sumalla kenkäliikkeitä. Mitä tämä tarkoittaa? Kuinka monta kenkäliikettä tarvitaan korvaamaan Stockmann? Ja ah, niitä ”Hulluja päiviä”, keltaisia vilkuttavia kummituksia (vai banaanejako ne on?), jotka olivat niin hyvä tekosyy jäädä kotiin katsomaan Simpsonsia!

Mieleen tulee tarina: vuonna 2012 kun toinen runokoelmani Elisabet ilmestyi, poikkesin jännityksestä höperönä Akateemiseen katsomaan, miltä opus näyttää hyllyllä. Hetken teosta vilkuiltuani Akateemisen myyjä tuli luokseni ja sanoi: ”Tuota teosta voin suositella. Se on aika hyvä.” Katsoin myyjää hämilläni ja sanoin: ”Äh, en mä tätä osta. En voi sietää sitä tyyppiä!”

RAIJA ORANEN

*Polemiikki 4/2015

TUMPUT SUORINA ETEENPÄIN?

Kehittelin syntymäkuntaani Hyrynsalmea ajatellen matkailusuunnitelman. Turistirysiin kyllästyneille maksukykyisille lomailijoille ehostettaisiin nostalgiakylä: raitti saatetaan metsänpohjan ja luonnonpuiden avulla viihtyisäksi kohtaamispaikkana pieni tori, viisikymmenluvun postitaloon remontoidaan vintage-postitoimistohotelli, omakotitalojen vinttihuoneisiin majoitetaan peti+aamiainen -periaatteella.

Syntymäkotiini, entiseen Kajaani Oy:n hirsiseen kiinteistökokonaisuuteen aivan viitostien varrella, sisustaisin omalla kustannuksellani lapsuudestani muistuttavan kirjailijakodin. Toisessa päässä olisi kahvila-trattoria Piirikonttori, joka toimisi myös konttorimuseona. Iskun talolla järjestettäisiin 1950 – 60 -lukujen vintagetansseja, perustetaan pukuvuokraamo ja -myymälä, hankitaan pari ajan autoa takseiksi ja asemalle lättähattu. Samalla luotaisiin pientila- ja luomuviljelyä ja matkailijoille puhdasta ja yksinkertaista lähiruokaa.

Potemkinin kulissit, kyllä, pikku paratiisi, jossa voi osallistua jopa maatilojen töihin. Lomanviettoa hitaasti ja terveel-

lisesti. Kalastelua, marjastusta, hiihtelyä, rekiajelua, tanssia, kudontaa, kehräystä, lampaanhoitoa...

Ei kelvannut. Elinkeinoasiamies oli sanonut, että Orasta ei oteta tänne asioita sotkemaan. Sitten hän oli itse muuttanut asumaan Kajaaniin. Nyt syntymäkotini, mätäneä tyhjillään. Ei tukkilaiskisoja eikä kevätuittoja sen rannoilla. Kainuussa ihmiset ovat oppineet kävelemään kassalta toiselle nostamaan tukiaisia. Tekevät sitä töikseen.

Nostalgiakylähanke voisi kattaa Suomesta laajat alueet ja olla kova työllistäjä. Yksi ehto kumminkin on: pitäisi lopulta-kin lakata maksamasta siitä, ettei tee mitään. Oman ympäristön matkailuvaltiksi saattaminen olisi oivallinen velvoitetyö ja syrjäytymisen estäjä ja tilaisuus myös pakolaisten työllistämiseen. Murheellinen maaseutu tarvitsisi projekteihin arkitehteja, maisemojia ja disainereita; ei enää rumia käsitöitä, tuohivirsuja, tervalla pilattuja snapseja eikä hiihtokeskuksia, joiden mökeistä ei istualtaan näe maisemia. Ei enää kelvottomia majapaikkoja. Nyt kylällä ei saa edes hyvää espressokahvia ja tuoretta pullaa, paistetusta kalasta, lihasta tai perunoista puhumattakaan.

Herranen aika, eihän tästä tällä tavalla tule mitään!

ANJA SNELLMAN

*Polemiikki 1/2016

IHAN LIVENÄ

Työhuoneeni seinällä on pahvinen kunniakirja, joka ilmoittaa, että minut on nimitetty Vuoden Elämysiittiläiseksi 2001. Perusteluissa mainitaan, että nimitys on myönnetty kiitokseksi ja tunnustukseksi iittiläisten elämystuotteiden, harrastustoiminnan ja Iitin vapaa-aika-asumisen tunnetuksi tekemisestä.

Kunniakirjassa on komea maisemakuva Iitistä ja alla silloisen kunnanjohtajan ja hallintojohtajan kauniit nimikirjoitukset.

Vietin perheeni kanssa kesä Iitin kunnassa 80-luvun lopulta lähtien, kirjoitin juttuja kunnan moninaisista palveluksista, hyvin hoidetusta kirjastosta moninaisiin ratsastusmahdollisuuksiin ja iloisista markkinoista vilkkaaseen maatilatoriin, ja lopulta suunnittelin ja organisoin kunnalle ikioman kesätapahtuman, Hella Wuolijoki -päivät.

Jokaisella kunnalla oli jo tuolloin – pontevasti alkaneen kuntatuotteistuksen seurauksena – oma tärppinsä ja jipponsa, ja jos ei ollut, se piti vaikka vähän vääntämälläkin keksiä.

Itissä ei tarvinnut väännellä ja kikkailu-kaupallistaa. Kunnassa kun asusteli aikoinaan renessanssipersoonana Hella W. jonka kartano oli myös monien aikansa eksentristen kulttuuri-persoonallisuuksien kesäetappi ja majapaikka.

Wuolijoki-päivistä jäi hyvä muisto. Väkeä vieraili viikonlopputapahtumassa paljon, eri-ikäisiä kuntalaisia, joista osalla oli vielä omiakin muistikuvia kirjailijasta ja hänen vieraistaan. Väkeä veti paikalle myös Hellan tyttärenpoika Erkki Tuomioja. Hänen johdatusellaan vierailtiin Hellan kartanomaisemissa sekä tutustuttiin Hella Wuolijoen ja Bertolt Brechtin työtiloihin, jossa yhteistyö sekä sujui että ei sujunut.

Nyt olen osa-aika-suomusjärveläinen, Salon kunnan asukki. Tosin kesäpaikkamme sijaitsi vielä vähän aikaa sitten Suomusjärven kunnassa, samoilla seuduilla joilla Urho Kekkonen vietti kesiään, samoin kuin Ahti Karjalainen ja Arvo Korsimo.

Nyt jo kutkuttaa. Suomusjärven kirjastoon pitäisi saada vipinää. Kesätapahtumien joukkoon muutakin kuin markkinoita ja kirpputoreja, jotka sinänsä ovat ihan mukavia tapoja tuoda asukkaita yhteen muutoinkin kuin Facebookissa tai Instagramissa. Tosin, aloitteestani meidän niemenkärkemme kesäasukkaat perustivat oman Facebook-sivuston, jossa jaamme yhteisiä asioita ja suunnittelemme vaikkapa tulevan kesän kaislatalkoita.

En liene ainoa joka näinä digi-some -aikoina kaipaa somepulinan ohessa tunnetta elävästä yhteisöllisyydestä. Olipa kysymyksessä kunta, kylä tai kaupunginosa, alan pian etsiskellä yhteisiä nimittäjiä, tekemistä, asioita joiden ympärille voimme kokoontua. Ihan livenä.

ANTTI HEIKKINEN

*Polemieki 2/2016

ÄÄNI ON ELON MERKKI

Asumme Nilsiässä ja tässä yhtenä päivänä ajoimme Kuopion suunnasta kotia kohti. Tuli mieleen, että hoidetaanpas yksi asia Juankoskella ja niin me osuimme matkaamaan ammoisen ex-kunnan taajaman läpi. Kirkko, hautausmaa, kyläkauppa, rivitalorykelmä ja ammoiden autioitunut huoltoasema. Siinä se. Kotimatalla emme enää tätä taajamaa lävistäneet, koska pääsimme mutkaista tietä suoraan kotiin.

Näitä kyläisiä on Suomessa vaikka millä mitalla muitakin. Isoista teistä syrjään jääneitä ja enimmistä peruspalveluista vapautettuja pikkukyläisiä, jotka ovat kuntaliitoksen kokeneet tai odottelevat sitä. Monien mielestä ne ovat maailman perseläpiä, joiden raiteilla tapaa joko sukurutsan tuloksena syntyneitä luusereita, toivonsa menettäneitä metanolisteja tai hautaa vaille valmiita eläkeläisiä, joiden elämään tuovat sisältöä ainoastaan kirkkokuoro ja kesäteatteri. Ne kaikki äänestävät perussuomalaisia tai vähintään Väyrystä, vihaavat pakolaisia ja katsovat suomalaisen kulttuurin kehityksen pysähtyneen Pekka Puupää -elokuvaan.

Hävetkää! Eivät ne kaikki sellaisia ole.

Aika monet kyllä ovat.

Mutta eivät kaikki, osa on ihan tyytyväistä ja itsestään ääntäpitämätöntä väkeä. He ovat sitkaita ja kotipaikkansa vakaasti valinneita ihmisiä, jotka ovat uskaltaneet ottaa elämänsä pitkien lääkäripäivystysmatkojen ja kelirikkojen tuomat riskit.

Ja ne loputkin tulevat syrjäseudulla toimeen, oikeastaan he ovat elonmerkkien antajia.

He ovat niitä, jotka hamstraavat punaisen lapun tuotteita, syövät kolesterolilääkkeitä jo alle kaksikymppisinä ja luettelevat elinpiirinsä epäkohtia. Kirjastoauton käynti loppui lainaajien vähyteen ja emäkunta laittoi nuorisotilat kiinni, kun oman kylän teinit pistivät leijonapäissään koronapelin pillunpäreiksi. Kolmen oppilaan homekoulun korjaamiseen ei anneta rahoja, mutta kunnan vuokratalon autioihin kaksioihin se yhteiskunta sentään asutti rikosrekisterillä varustettuja avohoitopotilaita.

He valittavat, mutta pärjäävät. Eivät lähde kuin takatyvinä. Vaan entäs jos heidän valituksensa eräänä päivänä loppuu?

Sinä päivänä hiljenee syrjäseutu, eihän tyytyväisen ihmisen ynnyntä mihinkään kuulu.

Ensi kerralla en aja alussa kuvaamani taajaman läpi, vaan pysähdyn kyläkaupan pihalle ja huudan täysin keuhkoin, että kiitos, teitä tarvitaan!

Voi olla, että otan turpaani.

Mutta se on pieni hinta siitä tiedosta, jotta kiitos on mennyt oikeaan osoitteeseen.

JYRKI KIISKINEN

*Polemiikki 3/2016

HALLINTO-OIKEUDEN KAUTTA HELSINKILÄISEKSI

Naisystäväni päätti muuttaa Ranskasta Suomeen vuonna 2009. Ajattelimme, ettei se varmaan hirveän vaikeaa ole, elämehän Euroopan Unionissa.

Hän oli onnistunut etukäteen löytämään lastenhoitotyötä Helsingistä, kielitaidon kartuttua hän voisi etsiä koulutusta vastaavaa hommaa. Talvi oli luminen ja kaunis.

Maahanmuuttajan piti löytää paikkansa, oppia kieltä, löytää suomalaisia ystäviä.

Onneksi kaupungissa oli kotoutumisohjelma. Siihen päästäkseen piti käydä ulkomaalaispoliisin pakeilla, hankkia Euroopan Unionin kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistus, kirjautua Maistraatissa helsinkiläiseksi ja hakeutua Työvoimatoimiston kautta kotoutumisohjelmaan.

Pientä paperisotaa osasimmekin odottaa.

Ulkomaalaispoliisin luona jännitti, mutta poliisi löi pape-reihin leiman. Sitten seinä nousi pystyyn. Maistraatin eris-kummallisen päätöksen mukaan naisystäväni ei asunut vaan

oleskeli Helsingissä. Kuukausilippu maksoi moninkertaisen hinnan. Kirjastokorttia ei saanut, mutta terveystalvelut varmaan järjestysivät.

Totta kai. Ei ketään jätetä hoitamatta. Sen huomasiimme Meilahden päiväystopoliklinikalla. Perässä tuli 600 euron lasku. Minkä maan sosiaaliturvan piiriin naisystävänä kuuluikaan? Vastaus oli: ei minkään. Ranska oli pyyhkinnyt nimen yli väestökirjanpidostaan eikä eurooppalaista sairausvakuutus korttia voinut enää saada.

Kunnallisveroja kaupungissa työskentelevä vähävarainen oleskelija sai maksaa, mutta Maistraatin päätös esti pääsyn helsinkiläisille maahanmuuttajille tarkoitettuun kotoutumisohjelmaan.

Kielikurssit piti pulittaa omasta pussista. Suomi ei tuntunut haluavan kahden korkeakoulututkinnon maahanmuuttajaa. Lohtua toi Tuomari Nurmion ilmaiskeikka Pihlajamäen lähiöfestivaalilla.

Sisukas nainen piti pintansa: Hän puhuu suomea, opettaa ranskaa munkkiniemeläisessä koulussa ja äänestää kunta vaaleissa. Hänestä tuli helsinkiläinen aikoja sitten: Hallinto-oikeus määräsi vuonna 2011 Maistraatin oikaisemaan rekisteripäällikön allekirjoittaman lainvastaisen päätöksen. Se tehtiin liian myöhään: kotoutumisohjelmalle ei ollut enää tarvetta. Mutta nyt osaamme arvostaa Helsingin palveluita. Ja tulipahan todistetuksi, että uusi kotimaakin on oikeusvaltio.

MIKKO-PEKKA HEIKKINEN

**Polemieki 4/2016*

KYLIEN KLAANIT KATSOVAT MENNEESEEN

”Mistä sie olet pois?” Olen kuullut kysymyksen Lapissa monesti. Taustalla lymyää yksi Pohjois- ja Etelä-Suomen kulttuurieroista.

Syrjäseuduilla tavataan lokeroida ihminen syntypaikkansa perusteella. Niin pientä kuntaa tai talorykelmää ei liene, etteikö siellä kasvaneeseen lyötäisi ylisukupolvista leimaa asuinlokaation ansiosta.

Voisin kuvitella, että entisaikojen yhteisöjä syntyperän pikaselvitys suojeli. Tiedonkulku oli surkeaa, joten vieraista kulttuihin huhuihin nojaten oli syytä nousta varpailleen, jos metsä rapisi viholliskylän suunnassa.

Nykykaikaan tällainen istuu huonosti. Syntyperällä leimaaminen on karkeaa yleistämistä ja sivuuttaa sen tosiseikan, että olemme kaikki yksilöitä.

Mahtaisiko kuntauudistus tai ylipäätään yhteistyö sujua sukkelammin, jos mietittäisiin millaista ammattitaitoa kylärajojen tuolta puolen löytyy, eikä sitä, että ne tyypit eivät ole

kotoisin täältä. Kumpi on tärkeämpi seudun säilyvyyden kannalta: oman kylän typerys vai naapuritaajaman tohtori?

Luin hiljattain tietokirjan *Suomen somalit* (Into, 2015). Kävi ilmi, että somaleiden muinainen klaanijako on yhteisössä raskas taakka. Varsinkin vanhemman sukupolven eli 1990-luvulla Suomeen saapuneiden somalien joukossa monet kannattavat järjestelmää, jossa ihmisen laadun määrittää hänen sukulinjansa. Jos yksi kuuluu toisen mielestä heikkoon tai huonomaineiseen sukuun, hänen kanssaan ei tehdä yhteistyötä. Viis persoonasta ja saavutuksista.

Mieleeni palautui Kittilän kunta ja Anna Mäkelä. Kuinka ilahtunut olin, kun kuulin vihreän etelän naisen pääsystä pohjoisen kepulaisen kunnan johtajaksi. Ja kuinka tyrmistyneenä jouduin seuraamaan hänen savustamistaan ulos. Maa-seutumentaliteetti näytti rumimmat kasvonsa. Keinolla millä hyvänsä Kittilän klaaneihin kuulumaton muukalainen häädettiin takaisin kaukaisille syntysijoilleen.

Minä olen pois Kajaanista ja Suomussalmelta. Toivon hartaasti, etten koskaan saa työpaikkaa, -tarjousta, luottamustoi-
mea tai mitään muutakaan siksi, että olen kainuulainen. Viimeiset 22 vuotta olen asunut Helsingissä, ja täällä kysytään: ”Mitä sinä teet työksesi?”

Kysymyksen esittäjä katsoo tulevaan, ei menneeseen. Järkevää, eikös?

PÄIVI ALASALMI

*Polemieki 7/2017

SUKUPOLVIEN METROKUILU

Niin paljon kuin luin ääneen satuja lapsilleni, ei ainakaan pojasta ole tullut tähän päivään mennessä himolukijaa. Ei houkuteltuna, ei ovelasti suostuteltuna eikä lahjottuna. Teinipojilla tuntuu olevan kaunokirjallisuuden suhteen palomuurin. Mitään ei lueta, ellei koulusta pakoteta. Silloinkin sivumäärä ratkaisee: mitä lyhempi kirja, sen parempi. Siksi ilahduin kovasti, kun hän tuli tietokonepelinsä lumoista kertomaan, että pelikaveri oli suositellut hänelle romaania.

Palomuurin läpäissyt opus oli nimeltään *Metro 2033*, ja se kertoi kuulemma Moskovan metrotunneleissa asuvista ja tais-telelevista, ydintuhon viimeisistä henkiinjääneistä ihmisistä. Dmitri Gluhovskin tietearinarina on tehty myös tietokonepeli, luonnollisesti äärimmäisen koukuttava sellainen.

Innosta puhkuen menin verkkokirjakauppaan. Kirja oli sieltä loppuunmyyty, kuten antikvariaateistakin. Onneksi sen pystyi tilaamaan kaukolainana lähikirjastoon. Vaikka kirjassa on lähes 600 sivua, joululomalla pojalla riittäisi aikaa lukea se.

Muutaman päivän kuluttua kirjasta tuli saapumisilmoi-

tus. Kävin lainaamassa kirjan ja ojensin sen koulusta palaa-
valle teini-ikäiselleni. Odotin riemullista kiitosta, mutta tyr-
mistys taisi paistaa molempien kasvoilta, kun poika sanoi:

- Ei äiti, en minä tarkoittanut, että minä luen sen, vaan et-
tä sinä luet sen ja innostut pelaamaan tätä peliä!

Lyhyen, mutta tiukan sananvaihdon jälkeen poika otti
kuin ottikin kirjan käteensä ja alkoi lukea sitä. Äitikin vilkai-
si kirjaa, mutta ei sitten kuitenkaan ryhtynyt jäkittämään pe-
likoneen ääressä.

Harjaantumaton lukutaito kostautuu viimeistään silloin,
kun pitäisi lukea ja omaksua nopeasti yliopiston paksuja
tenttikirjoja. Pikaluvun tekniikkaa voi harjoitella romaaneilla.
Digiloikkaa on loikittu jo pitkä matka, mutta virtuaalimaail-
ma ei voita kaunokirjallisuuden lumousta. Kirjallisuus opet-
taa empatiaa, toimii aikakoneena ja kuvitteellisena ulkomaan-
matkana. Se herättää mielikuvituksen ja rakentaa sillan kult-
tuurien välisten kuilujen ylle. Kirjojen kautta voi elää mon-
ta elämää.

Maailma on puolillaan lukutaidottomia ihmisiä, jotka ha-
luaisivat oppia lukemaan. Onko toinen puoli pian täynnä ih-
misiä, jotka osaisivat lukea, mutta eivät lue?

JUHANI KARILA

*Polemileki 2/2017

VALTUUTETUT, PITÄKÄÄ PALOPUHEITA

Tämä kolumni on omistettu teille, uudet kunnanvaltuutetut.

Istuin Pelkosenniemen kunnanvaltuustossa Koillis-Lapissa yhden kauden heti lukiosta valmistumisen jälkeen 2000-luvun alussa. Kunnanjohtaja, isäni hirvenpyyntikaveri, tuli ylioppilasjuhliini ja sanoi, että sinä kun olet tuollainen yhteiskunnallisista asioista kiinnostunut nuorimies, niin mitä jos lähtisit ehdolle kuntavaaleihin.

Olin juonut kuohuviiniä ja niinpä sanoin:

”Miksipäs ei.”

En kampanjoinut lainkaan ja sain surkean vähän ääniä. Pääsin silti valtuustoon, koska lista oli suuri ja kunta pieni.

Häidin tuskin tiesin, mitä tarkoittaa tase. Hengailin kokouksissa ja yritin pysyä kärryillä parhaani mukaan.

Kunnes tuli tähtihetkeni.

Ne meinasivat lakkauttaa lukion. Vastustin tätä. Mitä sitten, että seuraavana vuonna lukion aloittaisi vain kaksi oppilasta. Se oli lukio, joka oli opettanut minut derivoimaan ja käyttämään saksan akkusatiivia ja ennen kaikkea: paiskimaan hommia.

Niinpä pyysin puheenvuoroa ja aloin paasata.

Paasasin vartin ja käytin kaikki keinot. Käänsin pienuuden eduksi: korostin yksilöllisen opetuksen merkitystä, kehuin opettajien erinomaisuutta ja muistutin, että lukio on vetovoimaisen kunnan perusedellytys. Annoin ymmärtää, että nimenomaan lukio mahdollisti kaltaisten sivistyneiden, Yhteiskunnallisista Asioista kiinnostuneiden henkilöiden omavaraisen tuotannon.

Kaikkea muutakin sanoin ja taisin välillä heristää sormeakin. Lopulta puhalsin pitkään ulos ja istuin alas.

”Hyvä puhe”, valtuustokollega kuiskasi.

”Sitten äänestetään”, puheenjohtaja sanoi ja lukio äänestettiin lakkautettavaksi murskalukemin.

Taloudellisesti on tietenkin päivänselvää, että lukiosta piti luopua. Silti olen ylpeä nuoresta itsestäni, joka pani idealismin talouden edelle.

Asiat eivät ole kunnissa parantuneet reilussa kymmenessä vuodessa. Rahakirstujen pohjia kaavitaan, päätökset ovat vaikeita. Puhutaan lähinnä siitä, mistä pitää luopua.

Vetoan teihin, uudet kuntavaltuutetut, että näkisitte enemmän kuin pelkät numerot viivan alapuolella.

Pitäkää palopuheita. Vaikka joutuisitte lopulta lakkauttamaan tai leikkaamaan jotain, niin räyhätkää oikein kunnolla ennen lopullista päätöstä ja muistuttakaa itseänne ja toisianne siitä, mikä valtuuston tarkoitus on. Mitä te oikeasti haluatte tehdä. Mitä teidän pitää tehdä.

Antaa kuntalaisille mahdollisimman hyvä elämä.

MARKO KILPI

*Polemiikki 3/2017

OI TOTUUDEN HENKI, JOHDA SINÄ MEITÄ

On kohtuullista sanoa, että maailma on sekaisin. Miten se on mahdollista? Meillä on enemmän tietoa kuin koskaan aiemmin, tiedonvälitys on nopeaa, runsasta ja kattavaa. Jokainen pystyy saamaan äänensä kuuluviin, jos niin haluaa. Kaikes-ta huolimatta tunne on vahva, että olemme koko ajan yhä pa-hemmin eksyksissä.

Maailman mahtavinta valtiota johtaa mies, jonka aivoitukset ovat niin kummallisia, että tuntuu ettei aivoituksia ole alkuun-kaan. Ei voi olla. Koulukiusaajapoika johtaa maailmaa ja sanelee globaalisti politiikkaa tikapuuhermoisesti someviestien kautta.

Eräässä keväisessä puoluekokouksessa nähtiin *make Finland great again*-lippiksiä. Yllättävän moni asia näyttää niin merkilli-sen tutulta rapakontakaiseen surkuhupailuun verrattuna.

Miten voi olla, että valtaan nousee ihmisiä, joiden ei pitäi-si siellä missään nimessä olla?

Amerikkalaisen poliittisen elämän polttopisteessä on vuo-sikymmeniä häärännyt mies, joka on muuttanut maailmaa ja asenteita järjestyttävällä tavalla. Hän on mies, joka on tehnyt

Nixonista, Reaganista, kummastakin Bushista ja viimeisimpänä, mutta ei vähäisimpänä Trumpista presidentin. Melkoista porukkaa. Miehen nimi on Roger Stone ja hän pitää häpeilemättä siitä, että häntä kutsutaan pimeyden valtiaaksi.

Stonen menestyskaava on yksinkertainen: valehtele, provosoi ja kaikesta tärkein – käytä vihaa. Viha on Stonen alkuvoima, vihalla on Stonen mukaan suurempi voima kuin rakkaudella. Vihalla voi saavuttaa mitä tahansa.

Stonen kaavion mukaan mitä enemmän on pelkoa, sitä enemmän on vihaa. Trumpin valtaannousu pohjautui pelkoon ja ennen kaikkea vihaan. Kampanjatilaisuudet uhkuivat vihaa. Vapaapainiotteluissakin pelleilyt Trump lietsoi avoimesti vihaa ja uhkasi väkivallalla. Ei ollut poikkeuksellista, että tilaisuuksissa ihmiset päätyivät hakkaamaan toisiaan. Tunnelma oli todellakin kuin vapaapainiotteluissa.

Trumpin kampanjatilaisuuksissa ja vapaapainiotteluissa on sekin yhteistä, että ne ovat kummatkin tarkkaan käsikirjoitettuja. Trumpin tilaisuuksien käsikirjoittajana toimi Stone. Mitä enemmän vihaa, sitä enemmän suosiota. Kansan syvissä riveissä on aina pettymystä ja turhaumaa, jotka ovat helposti ohjattavissa vihaksi. Ja kuten olemme huomanneet, viha on niin alkuvoimainen tunne, että se sumentaa järjenkin. Niin tekee myös rakkaus.

Kun me annamme vihalle valtaa, meidän on ymmärrettävä, mitä se tarkoittaa. Kenen pussiin silloin pelataan. Millaisilla panoksilla. Haluammeko olla tahdottomia sätkynukkeja, jotka pomppivat vihalla käsikirjoitetussa näytelmässä. Siinä näytelmässä ei tavoitteena ole mitään muuta kuin saada absoluuttista valtaa hinnalla millä hyvänsä ja sitä valtaa halutaan vain valan vuoksi.

Se, mitä tapahtuu Suomessa, näyttää olevan yllättävän lähellä samaa mitä tapahtuu Yhdysvalloissa ja muuallakin maailmassa. *Make Finland great again*. Mitä se oikein tarkoittaakaan? Vihaa ja pelkoa on vaikea vastustaa. Pitää olla vahva. Pitää olla niiden yläpuolella. Kun niin käy, alkaa hyviä asioita tapahtua.

SANNA KARLSTRÖM

*Polemileki 4/2017

SUKUPOLVIEN METROKUILU

Selailin katalogeja, mietin mistä rahaa,
mihin tarpeeni loppuvat ja mistä ne alkavat,
ja mitä minulle kuuluu, mitä sinulle.
Millä on arvoa, ja onko minulla.

Mutta silloin lauloi joku lintu:
se oli niin köyhä ettei sillä ollut edes taskuja.
Se oli vanhanaikainen,
se ei ollut mitään myymässä eikä ostamassa.

Se varmaan luulee että raha ei kasva puissa,
että juomavettä ei voi myydä eikä luontoa pilata, tietenkään,
että on tärkeitä, hintalaputtomia asioita
kuten rakkaus, ystävyys ja sade.

Tavara ei lopu maailmasta, ehkä käy toisinpäin
koko ajan jotain pannaan pieneen pussiin
ja siwasta tulee alepa ja alepasta taas siwa
ja minä kuljen kodin ja kaupan välillä,
leikkipuiston ohi,
puistossa on uusia lapsia mutta niiden ääni on sama.

Lapsikin lukee katalogia, tahtoo loputtomasti leluja.
Eniten se tahtoo kaveriksi jollekulle, se pudottaa tavaransa
kun joku soittaa ovikelloa, ne juoksevat pihalle,
kaatuvat, nousevat ja pitävät yhdessä meteliä.

Mitä sinulle kuuluu.
Jospa soitan sinulle nyt, kerron
että linnut laulavat yhä ilmaiseksi.
On puita joissa on laululle oksa,
joista katsoa vuodenajat,
joiden mukana vanheta ja taipua.

Ajatella kokonainen metsä.
Jos on metsä, heti sinne ilmestyy polku,
sillä aina joku on matkalla jonkun luo.

ELINA HIRVONEN

*Polemieki 7/2018

”SINULLAHAN MENE IHAN HYVIN”

Ystäväni kuoli ennen joulua. Vähän ennen kuolemaansa hän oli soittanut terveyskeskukseen. Hän kuoli ennen kuin sieltä ehdittiin soittaa takaisin.

Hän 41-vuotias. Hänellä oli puoliso ja 5- ja 8 -vuotiaat lapset. Hänellä oli menestyksekkäs työura ja työyhteisössä hän oli se, joka kuunteli ja rohkaisi muita. Hautajaisissa lukioaikainen kaveri muisteli, miten aikoinaan kadehti ystävääni. ”Hänen elämässään kaikki sujui aina niin helposti. Hänestä pidettiin. Hän ei sekoillut.”

Viimeisten kolmen vuoden aikana ystäväni elämä muuttui. Työ oli epävarmaa ja stressaavaa, ja sitä oli paljon. Hän oli uupunut ja ahdistunut. Viikonloppuisin hän rentoutui alkoholin avulla. Kun projektiluontoinen työ kaksi ja puoli vuotta sitten loppui, hän pyysi apua terveyskeskuksesta. Hän oli masentunut ja häntä pelotti. ”Sinullahan menee ihan hyvin”, sanoi psykiatrinen sairaanhoitaja.

Ystäväni haki uusia töitä, turhaan. Masennus syveni. Hän yritti helpottaa toivottomuuden tunnetta alkoholilla. Hän ha-

ki uudestaan apua. ”Sun pitää lopettaa ensin juominen”, sanoi psykiatrinen sairaanhoitaja. Se ei enää onnistunut omin voimin.

Seurasi kaksi synkkää vuotta. Ystäväni haki töitä. Hän kävi Minnesota-hoidossa ja a-klinikalla. Hän sai vertaistukea ja lääkkeitä. Kun juominen loppui, masennus säilyi. Hän alkoi taas juoda. Kun hän haki apua, sanottiin taas: ”Lopeta juominen.”

Lasten takia ystäväni ei enää pystynyt asumaan kotona. Hän eristäytyi ystävistään. Ja toisaalta: hän yritti. Hän vaelasi luonnossa, koska se helpotti mieltä. Hän kirjoitti ajatuksia ylös, miten nelikymppisenä voi löytää itsensä uudelleen. Läheiset olivat uupuneita, mutta yrittivät auttaa.

Reilu viikkoa ennen ystäväni kuolemaa lastensuojelusta soitettiin hänen puolisolleen. Ystäväni oli viety sairaalaan 5,5 promillen humalassa. Sairaalaan oli tehty lastensuojeluilmoitus – ja lähetetty ystäväni putkaan selviämään.

Hän päätti jälleen kerran hakea apua. Hän otti yhteyttä HUSin päihdepsykiatrian osastolle, ja sai sieltä soittoajan. Kun sovittu aika koitti, ystäväni oli jo kuollut.

Kuolinsyytutkimus on vielä kesken.

Kuoleman jälkeen me kaikki läheiset olemme kantaneet surua, johon liittyy valtava määrä syyllisyyttä. Olisiko hän elossa, jos olisimme tehneet jotakin toisin? Emme voi tietää varmasti. Emme myöskään voi tietää mitä olisi tapahtunut, jos hän olisi saanut apua silloin, kun sitä ensimmäisen kerran pyysi.

Sen tiedämme, että hänen kaltaisiaan, masennuksesta ja alkoholiongelmasta kärsiviä ihmisiä on paljon. Heidän sairautensa ei ole parantumaton, vaan sen voisi hoitaa. Tällä hetkellä suuri osa heistä putoaa Suomessa hoitojärjestelmän läpi. Järjestelmään, johon apua tarvitsevat ihmiset eivät sovi, meillä ei totisesti pitäisi olla varaa.

JANTSO JOKELIN

*Polemiikki 3/2016

KONSULTIT, IRTI KUNTIEN ISKULAUSEISTA!

Ihailin vuosia varsinaissuomalaisen maantien varressa jäpittävää kylttiä, jossa luki isoin kirjaimin: *”Oripää – Soran ja kirkkaan pohjaveden kunta”*.

Mietimme usein ystäväni kanssa, miten sloganiin oli päädytty, ja mitä siitä pitäisi ajatella. Onko kunnassanne todella soraa? Pakkaan jo muuttolaatikoita. Ja vielä kirkasta pohjavettäkin? Pirjo, unohda tavarat, käynnistin jo auton!

Myös Seinäjoen taannoinen iskulause *”24 tuntia hyvää elämää”* riemastutti. Kuvittelin usein, millaiseksi elämä mahtaa muuttua ensimmäisen vuorokauden jälkeen.

Vaan eipä tee enää mieli ottaa selvää, kun sloganin tilalle vaihdettiin pohjattoman ankea *”Elämäni kaupunki”*.

Entä miten kävi soran ja kirkkaan pohjaveden kunnalle? Oripää vaihtoi sloganikseen ulkokultaisen, sekunnissa unohduttavan *”Täyttä elämää”*.

Suomi on täynnä paikkakuntia, joiden brändäämisessä on menty aikanaan ihanalla tavalla hutiin. Viime vuosina ratkaisu tähän on ollut brändätä vielä rankemmin, kunnes julkiku-

vasta on hävinnyt viimeinenkin sympaattinen juttu: aitous. ”Täyttä elämää” -tyylisistä latteuksista hehkuu pelkkä epätoivo.

Onkohan keskivertokunnalle ylipäättään mahdollista keksiä kokonaisvaltaisen hyvää kuntaslogania? Miten ihmeessä Kälviä pitäisi myydä massoille?

Mieleenpainuvimmassa kuntabrändeissä on usein sekaisin tahatonta ja tahallista patetiaa, megalomaniaa ja huumoria. Kömpelö ja outokin voi olla aito.

Kömpelyyttäkin kiinnostavampaa olisi, jos kunnat olisivat joskus raadollisen rehellisiä. Totuushan on, etteivät useimmat suomalaiset pitäjät ole kovin sähköitä paikkoja.

Entäpä jos maaseutukunnan slogan olisi: *Lehmiä täällä ainakin on! Tai: Veistä joutessasi puinen karhu!*

Saara Koho kirjoittaa viime vuonna julkaistussa *Markkinointi & Mainonta* -lehden kommentissaan (28.7.2017), kuinka ontuvat kuntasloganit pitäisi päivittää 2000-luvulle. ”Suomen kuntakentässä olisi ahkeralle markkinointialan yrittäjälle kiertämisen paikka”, Koho pohtii.

Itse sanon näille ahkerille markkinointialan yrittäjille: pysykää kaukana kuntasloganeista. Jos te olette vastuussa Ori-pään ja Seinäjoen uusista iskulauseista, olemme menettäneet palan riemastuttavaa paikallisuutta teidän takianne.

Älkää tehkö ihmisten kotiseuduista hengettömiä kiiltokuvia. ”Täyttä elämää” eletään kaikkialla, mutta hyvää soraa on harvassa.

ANNA RIMPELÄ

*Polemieki 3/2018

MINKÄ ARVON ALUE

Aika ajoin saa törmätä vastenmieliseen ilmiöön nimeltä nimby = not in my back yard, eli ei minun takapihalleni. Asukkaat milloin missäkin ovat vastustaneet vaikkapa kehitysvammaisten asumista samalla alueella. Kuulemma alueen arvo laskee ja asunnoista saa huonomman hinnan jos alueelta löytyy tällaisia asukkaita. Tämä on niin pöyristyttävä lausahdus, että ei pitäisi olla laillista päästää tuollaista suustaan. Ilmeisesti ihmisarvo on jo kovasti näillä alueilla laskenut. Mistä lähtien kenelläkään on ollut oikeus valita naapurinsa? Tarkoittaako arvoalue aluetta, jossa on rahalla saatu siivottua erilaisuus silmistä pois? Tämä tuntuu erityisen törkeältä ja käsitämättömältä kun asuinaluesyrjinnän kohteena ovat ihmiset, jotka eivät pysty puolustamaan itseään, saati valitsemaan itse missä asuvat. Turvapaikanhakijat, kehitysvammaiset tai mielenterveyspotilaat. Ihmisarvo, joillakin sitä vain on vähemmän.

Pelostahan on tietysti kyse. Luultavasti Antti Arvoalueen-Asukki ei ole koskaan tavannut vaikkapa kehitysvam-

maista, mutta on nähnyt televisiosta sen verran että outoa sakkia ovat. Voivat puhjeta puhumaan ihan yhtäkkiä. Siinä hän joutuu kohtaamaan erilaisuutta kun yhteisellä kadulla tallustaakin vastaan ihminen, jonka silmät ovat erilaiset tai jonka puheessa kuuluu erilainen ässä. Apua. Ehdottomasti uhka.

Eikös meidän kaikkien kuuluisi olla sitä mieltä, että kompensoidaanpa vähän? Annetaan parasta niille, jotka ovat vähiten saaneet, ollaan heikompien puolella! Silti Antti naapureineen potkii alaspäin. Adressi kädessä käy ovelta ovelle, ettei tämmöinen sopimattomuus vain toteutuisi.

Jos naapureitaan tosiaan saisi valita, minä en valitsisi ketään, jonka ihmisarvokäsitys tai kodin arvo on kiinni naapurin ulkonäöstä, terveydentilasta tai varallisuudesta. En ole muuten koskaan nähnyt asuntoilmoitusta, jossa lukisi *”Ei vähäosaisia alueella”*.

En tiedä millä perusteella näille asuntoloille ja keskuksille valitaan sijoituspaikkoja, mutta ehdotan että perustetaan niitä juuri sinne missä niitä eniten vastustetaan. Uudet asukkaat saavat arvokkaan ja turvallisen asuinympäristön ja Antti vähän erilaisuuden sietohoitoa ja mahdollisuuden kohdata ihminen.

Yes in my back yard ihmisarvoalue.

KARI HÄKÄMIES

*Polemiikki 4/2018

TOTUUS-VALHE-PASKANJAUHANTA

Pääsin kerran pitämään Turun Yliopistoon luennon aiheesta ”tosiasiat poliittisessa päätöksenteossa.” Tehtävä oli kovin haastava, koska eihän politiikka ole matematiikkaa. Eri ideologiat näkevät tosiasiat toisistaan poikkeavalla tavalla. Viime kädessä on pakko kysyä, mikä politiikassa oikeastaan on fakta?

Internetin kuviteltiin mullistavan maailman sivistyksen näkökulmasta. Hyväuskoisesti ajateltiin, että kaikkien tiedon taso nousisi ja ihmiset ymmärtäisivät vaikeiden päätösten perustelut aiempaa paljon paremmin. Vaan kuinka kävi? Monelle internet on väline, jonka avulla voi puhua mitä tahansa: valehdella vääristää, sotkea. Poliitikkojen mielestä saatettiin mennä ojasta allikkoon.

Politiikassa on toki aina valehdeltu, valehtelun määrä vain vaihtelee poliittisesta kulttuurista riippuen. Joissakin maissa poliitikkojen valehtelu on itsestään selvyys, kun taas pohjoismaissa sellainen puhe ei juurikaan kannata. Media kontrolloi sanomisia aktiivisesti, ja lööperin puhumisella on lyhyet jäljet. Pohjoismaissa muunnellun totuuden kertoja saa lähes

aina palkkansa, jopa koko ura voi joutua vaakalaudalle. Esi-
merkkejä löytyy.

Mutta sinisilmäinen ei kannata olla missään maassa. Sil-
mät pyöreinä olemme seuranneet Yhdysvaltojen presidentin
Donald Trumpin toimintaa. Hänelle mikään ei näytä olevan
pyhää. Mutta ala-arvoisista käytöstavoista huolimatta mies
vain porskuttaa, vaaleissakin menestys jokin aika sitten oli
vähintään kohtuullista, vaikka herra presidentin tviiteissä ei
usein ole päätä eikä häntää. Trump onkin tavallaan kääntä-
nyt politiikan teon väärin päin. Hän ei ole somepilkan kohde,
vaan toimii itse somepilkkajana.

Teos-kustantamon julkaisemassa *Totuuden jälkeen* -nimi-
sessä dokumentissa nuoret tutkijat viittaavat filosofi Harry
Frankfurtin esseeseen, *On Bullshit*. Siinä tehdään ero valeh-
telu ja paskanpuhumisen välillä. Valehtelija on henkilö, jo-
ka tietien tahtoen esittää väärää tietoa, mutta paskanpuhujaa
ei kiinnosta pätäkään, kuvaavatko hänen sanomansa sei-
kat todellisuutta oikein vai väärin. Eikä tämä ilmiö suinkaan
rajoitu pahansuopiin some-keskusteluihin. Tutkijoiden mu-
kaan se on tunnistettavissa jopa tieteen maailmassa.

Olemme menossa kohti eduskunta -ja eurovaaleja. Mo-
ni tiedustelun ammattilainen sanoo, että vaalejamme tullaan
häiritsemään laittomin keinoin. Suomalaisia koetellaan ensi
kerran sen suhteen, osaammeko erottaa, mikä on fakta, mi-
kä valhetta ja mikä paskanjauhantaa. En väitä, että demokra-
tiamme on vaarassa, mutta puolustaa sitä pitää. Ei meilläkään
mikään ole niin kuin ennen.

CLAES ANDERSSON

*Polemieki 1/2019

JÄTKÄSAARI SYDÄMESSÄNI

Muutin Espoon Mankkaalta Helsingin Jätkäsaareen viisi vuotta sitten yhdessä avovaimoni kanssa. Mankkaalla asuimme 24 vuotta kauniissa omakotitalossa, joka heti muuttomme jälkeen kuitenkin osoittautui sädesienten ja kosteuden saastuttamaksi ja ihmisasunnoksi kelpaamattomaksi.

Muutimme 10-kerroksisen talon kahdeksanteen kerrokseen. Talo on ns. yhteisötalo, jossa on paljon yhteistä toimintaa, yhteisruokailua, kolme hienoa saunaa, talon oma pop-bändi, kirjallisuuspiiri, joogaryhmiä, käsityökerho ja vapaaehtoista puutarhatyötä, huonekasvien hoitoa ja etenkin tänä talvena lumitöitä. Talossa on myös järjestetty konsertteja, ravintolapäiviä ja kirpputoreja.

Ymmärsimme heti, että olimme saapuneet rakennustyömaalle. Joka suunnassa nousi uusia kerrostaloja kuin sieninä sateella. Parvekkeeltamme oli mielenkiintoista seurata ajan nopeaa rakennustapaa – valmiit moduulit nostettiin päällekkäin, usein vauhdilla kerros viikossa. Yhtenä päivänä laskin yksitoista toimivaa nostokurkea toiminnassa.

Ihastelin niitä kuin pikkupoika.

Minusta tuli raitsikan ystävä. Jätkäsaareen tulee neljä raitiovaunua, numerot 9, 7, 6B ja 8 ja vaunut ovat enimmäkseen uusia ja hiljaisia. Jätkäsaaresta on myös hyviä pyörateitä, jotka helpottavat kaupassa ja keskustassa käyntiä.

Onko Jätkäsaari siis ihanteellinen asuinpaikka? Ei tietenkään – minkälainen olisi paratiisi ilman käärmeitä? Kun aluetta markkinoitiin kymmenisen vuotta sitten, puhuttiin autottomasta alueesta. Tänäpä se kuulostaa julmalta ivalta. Jätkäsaari on nimittäin ajoittain niin rekkojen ja muiden autojen tukkeama, että aamuisin ja iltaisin ei pääse täältä autolla pois jonottamatta raivostuttavia puolituntisia. Taksitkin saattavat kieltäytyä ajamasta tänne ruuhka-aikoina.

On suunniteltu rekkaliikenteen siirtämistä Vuosaareen, mutta ainakaan tähän päivään saakka mitään konkreettista ei asiassa ole tapahtunut.

Avovaimoni, joka on esteettisesti tiukempi kuin minä, huomauttaa että arkkitehtoninen yleisilme on sekava, rakennustyylejä on joka lähtöön ja monesti on talojen välissä kapea tuulitunneli.

Jätkäsaari on meren ympäröimä ja täällä tuulee aina, mikä on ilmanlaatuun nähden myönteistä, mutta joskus kyllä kokee olevansa tuulen viemä.

Silloin voi paeta saaren omaan pieneen ja viihtyisään kirjastoon, shoppailla Verkkokaupassa, pistäytyä Viirus-teatterissa tai ottaa oluet jossain saaren lukuisista ravintoloista.

RITVA KOKKOLA

*Polemieki 2/2019

LUNASTETUT LUPAUKSET

Päättäjät laativat uuden agendan ja ryhtyvät toimeen. Kaupungin talous pannaan kuntoon, kuten on luvattu. Kaikista turhista menoista luovutaan.

Radiossa soitetaan konserttimusiikkia, joten kaupungin-orkesteri ja jousikvartetti lopetetaan. Samalla päästään musiikkiopistosta. Soittimet huutokaupataan. Tilat vuokrataan tai myydään.

Kaupunki ei tarvitse omaa teatteria. Näyttelijät, lavastajat, puvustajat ja tekniikan hoitajat voivat alkaa yrittäjiksi. Museoitten perinteisestä toiminnasta luovutaan. Esineitä ja taideteoksia esitellään verkkosivuilla. Kirjaston lopettamisen kieltää laki, mutta aukioloaikoja supistetaan. Kirja- ja lehti-hankinnat jäädytetään. Lastenkirjaosasto hajautetaan koulu-jen vastuulle. Aikuisien vapaa-ajan harrastuksia ei enää tueta verovaroin, joten kansalaisopisto lakkautetaan.

Uimahalli suljetaan viikonloppuisin. Vesijuoksut, uimakoulut ja muu ohjattu toiminta lopetetaan sekä urheiluseurojen, nuorisojärjestöjen ja kaikenlaisten eläkeläiskerhojen tukeminen.

Jouluvalot sammutetaan, lamput ja kynttilät viedään kierrätykseen. Kaamos ja pimeys kuuluvat vuodenvuoroon. Luonnonniityt korvaavat kesän istutukset.

Säästöä saadaan tilojen käyttökuluista ja vuokrista sekä henkilöstön koulutus- ja palkkamenoista. Kunnan talous tervehtyy. Päättäjät ovat tyytyväisiä. Veronmaksajat kiittävät.

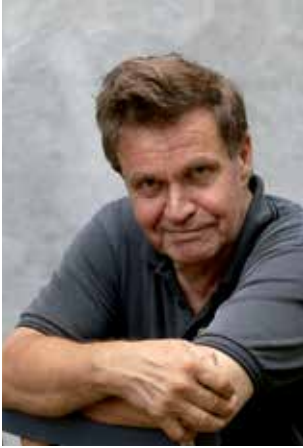
Innostuneet mielipidekirjoitukset ja tekstarit kannustavat. Sosiaalinen media peukuttaa.

Kaupungissa on kaikki hyvin. Silti päihteiden ja lääkkeiden käyttö lisääntyy. Tapaturma- ja väkivaltakuolemat tunkevat tilastojen kärkeen. Sydän- ja verenkiertoelimistön sairauksien määrä kohoaa. Alakulo leviää. Masentuneet laahustavat terapiaan ja vertaistukeen. Lääkärinvastaanotot ruuhkautuvat. Kunnan terveys- ja sosiaalimenot ylittävät roimasti budjetin. Valtio määrää sakkomaksuja jonoista. Tarvi- taan entistä tehokkaampia säästötoimia.

Talot ja asunnot tyhjenevät eivätkä mene kaupaksi. Sukulaiset eivät käy lomilemassa. Turistit kaikkoavat. Yritykset yksi toisensa jälkeen ajautuvat konkurssiin. Myymälät sulkevat ovensa. Työttömyysluvut tekevät ennätyksen.

Joku saattaa muistaa, että vetovoimainen kulttuurikau- punki ja hyvinvoiva kuntalainen olivat joskus kunnan strate- gisena päämääränä. Joku huomaa, että ilman vetovoimaa lop- puu veto ja ilman elinvoimaa on kuollut.

HANNU MÄKELÄ

*Potemiileki 3/2019

NIIN MUUTTUU MAAILMA, ESKONI

Vuonna 1983 halusin paikan maalta, sellaisen jossa olisi rauha. Sen löysin, sinne asetuin ja aloin aika pian vakituisesti asua vanhaa puutaloa. Minä, Kallion kundi, Sörkan giba, stadin kasvatti. Mutta tehtävä se oli, koska olin alkanut pitää luonnosta, simppelistä elämästä ja hiljaisuudesta. Puista, jotka antoivat minulle hapen.

Tuohon tekoon johti looginen polku. Jo 1970-luvun alussa olin aikainen vihreä. Silloin kaupungit olivat maapallomme syöpiä. Luin Georg Borgströmin kirjaa *Riittääkö maapallo* – ja luin sitä silmät selälläni. Nykyään suuret kaupungit ovatkin suositeltuja hyvinvointikeskuksia, joihin aina vain uusia ihmisjoukkoja houkutellaan myös ekologian nimissä.

Kumpi totuus on totta, sen näyttäneee aika. Epäilen kuitenkin, että kaupunkien idyllit eivät poikkea Potemkinin (Patjomkinin) kulisseista.

Kaikki maailmassa riippuu tavasta laskea; näkökulmasta. *Hur man ljuger med statistik* oli toinen kirja, josta aikanaan pidin. Tilastoilla voidaan osoittaa mitä tahansa, kirja opetti.

Ja opettaa yhä.

Elämäni maalla vaikeutetaan nykyään kaiken aikaa. Julkinen liikenne on syrjäseuduilla jo aikaa romahtanut, pankit katoavat, kaupungit kuolevat, sairaalat ovat yhä kauempana omissa periferioissaan. Oma auto on tarpeen. Mutta nyt siitäkkin tehdään yhä varakkaampien huvia, jos hallitusohjelmaa katsoo. Polttoaineiden verotus nousee, kaupunkeihin tulee tietulleja. Ajakaa ohi! Mitä kauempana asut, sitä enemmän maksat! No mitäs, muutetaan kaikki kaupunkeihin sitten. Ruokaahan saa kaupasta. Sitä varten kaupungit ovat olemassa.

Ilmastotalkoot on termi jota moni sitä hokeva ei ehkä kunnolla edes käsitä. Puita, jotka sitovat hiiltä, hakataan vimmatusti myös uuden hallituksemme toimesta. Mutta mitä siitäkään. Tuho koittaa jo vuonna 2050 ennustaa uunituore tutkimus (Breakthrough-ryhmä).

Siinä uusin maailmanlopun odottajien laho. Huonosti menee, vai kuinka meillä menee? Mutta vaikka mitä puhutaan, uskon itse, että elämä joka tapauksessa jatkuu. Uskon elämään. Niin monimuotoinen se on, että on jo kestänyt ja kestää ihmiskunnan suurimmatkin typeryydet. Pakko lienee ainoa, joka ihmisen muuttaa. Ja jos ei sekään, elämä jatkuu silti. Vain ihminen itse ei enää ole sitä katsomassa.

JARI JÄRVELÄ

*Polemieki 4/2019

RANSKAN MALLI

Matkustin kesällä vaimon kanssa junalla nelisen viikkoa ympäri Ranskaa. Poika oli opiskelijavaihdossa Etelä-Ranskassa Montpellierissä, emmekä olleet nähneet häntä puoleen vuoteen. Lähdimme tapaamaan poikaa, ja ajattelimme samalla kiertää Ranskaa nähdäksemme muuta kuin Pariisiin.

Matka yllätti meidät monella tapaa. Tärkein kokemus oli se, ettei Ranskassa ole käsitettä syrjäseutu. Ranska on jaettu noin sataan departementtiin, ja jokainen niistä kokee olevansa jos ei maailman, niin Ranskan napa. Kotiseutuylypeys kukoistaa, eikä pikkukaupungeista ole mitään hinkua muuttua kohti niin sanottuja kasvukeskuksia.

Niin, anteeksi mitä kasvukeskuksia? Ranskassa on yli 67 miljoonaa asukasta, mutta vain yksi miljoonakaupunki: Pariisi. Suurin osa ranskalaisista elää pienissä ja keskikokoisissa kaupungeissa ja maaseudulla. Ja haluaakin elää. Ranskan entinen presidentti Charles de Gaulle tokaisi aikanaan: ”Kuinka voi hallita maata, jossa on 246 erilaista juustoa?” Lausahduksessa oli osa tuskastumista, mutta suurempi osa ylpeyttä siitä,

että ranskalaiset ovat ylpeitä kotiseuduistaan.

Juustot ovat tästä vain yksi esimerkki. Olemme matkustaneet Ranskassa aiemminkin, ja vaikea on löytää niin pientä paikkaa, etteikö siellä olisi postia, virkeitä kauppoja ja palveluita, elävää baari- ja ravintolakirjoa, vetovoimaista elämää.

Suomessa asioista elää yleensä yksi ainoa totuus kerrallaan. Tämänhetkinen käsitys totuudesta on se, että Suomen maakunnat ja kaupungit tyhjenevät tulevaisuudessa vääjäämättömästi, ja kaikki suomalaiset päätyvät asumaan onnellisina muutamaan kasvukeskukseen. Valtaosa Suomesta jää asumattomaksi. Ennustuksesta tulee itseään toteuttava, kun sitä kaiutetaan ainoana mahdollisuutena tarpeeksi kauan.

Ranskassa tällainen väestön pariin paikkaan keskittävä ajatusmalli tuntuu täysin käsittämättömältä. Suurin osa ranskalaisista on sitä mieltä, että onnellisimmat ihmiset asuvat muualla kuin suurkaupungeissa.

Ranskalaisethan ovat omien kokemustemme mukaan hyvin ystävällisiä yhtä poikkeusta lukuunottamatta. Miksiköhän ne kaikista työkeimmät ja kiukkuisimmat ranskalaiset asuvat juuri Pariisissa?

Kädessäsi on KAKS - Kunnallisalan kehittämissäätöön 30-vuotisen taipaleen iloksi kokoama juhlakirja.

Se on kooste pääosin 2010-luvulla Polemiikki-lehdessä julkaistuista suomalaisten huippukirjailijoiden kolumneista.

Kaikilla on yksi, mutta huikean monimuotoinen aihe: suomalainen kunta satoine piirteineen.

Lue ja Nauti!

Pole-Kuntatieto Oy

